

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Riigiteaduste instituut

Andrus Aitsam

ÜRO Inimõiguste Nõukogu üldise korralise ülevaatuse mõju inimõiguste arengule
liikmesriikides

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Rein Toomla, MA

Tartu 2014

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Olen nõus oma töö avaldamisega Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace.

.....
Andrus Aitsam

Sisukord

Sissejuhatus	4
TEOREETILINE OSA.....	6
1. Rahvusvaheliste organisatsioonide funktsioonid	6
1.1. Normeerimine ja normide elutsükkel	6
1.2. Sotsialiseerimine	9
2. ÜRO ja inimõigused.....	12
2.1. ÜRO Inimõiguste Nõukogu	14
2.2. Inimõiguste Nõukogu üldine korraline ülevaatus (UPR)	14
3. Varasemad uuringud	16
EMPIIRILINE OSA.....	19
4. Andmestiku tutvustus.....	19
5. Andmeanalüüs.....	22
5.1. ÜRO liikmesriikide inimõiguste paigutus normide elutsükliks enne Inimõiguste Nõukogu üldise korralise ülevaatuse algust	22
5.2. ÜRO Inimõiguste Nõukogu aktiivne ja positiivsele arengule suunitletud sotsialiseerimisprotsess	25
5.3. ÜRO liikmesriikide inimõiguste paigutus normide elutsükliks Inimõiguste Nõukogu üldise korralise ülevaatuse järel	28
Kokkuvõte	32
Kasutatud kirjandus.....	33
Lisad	36
Summary	41

Sissejuhatus

Eelmise sajandi alguses ja keskpaigas toimunud inimsusevastased kuriteod panid aluse uuele maailmakorrale, mis võttis enda eesmärgiks inimõiguste ja -vabaduste suurema ja seaduspõhisema kaitse. 10. detsembril 1948 vastu võetud ÜRO Inimõiguste ülddeklaratsioon oli selles valdkonnas esimene alusdokument, mis nägi ette ülemaailmse põhiõiguste ja -vabaduste määratlemise ja kaitse. Alates ÜRO Inimõiguste ülddeklaratsiooni vastuvõtmisest on ÜRO koos erinevate alakomiteedega tutvustanud üheksat uut inimõiguste kaitsele ja edendamisele suunatud lepingut, millest vähemalt ühe on ka kõik liikmesriigid ratifitseerinud ning 80% riikidest on vastu võtnud neli või rohkem. Seega saab väita, et ÜRO kui rahvusvaheline organisatsioon tegutseb eesmärgipäraselt enda normide edasikandmisega liikmesriikidele ning üritab oma tegutsemisega ja erinevate allüksuste töö läbi tekitada olukorda, kus organisatsiooni kõik liikmed jagaksid ühiseid väärtusi. Inimõigused kui rahvusvahelised väärtused ning nende väärtuste kaitsmine on ÜRO jaoks kindlasti üks olulisem tegutsemispõhimõte.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on uurida, kas ÜRO inimõigustealane allüksus – Inimõiguste Nõukogu – on kaasa aidanud inimõigustealaste normide arengule organisatsiooni liikmete hulgas. Töö kulgeb deduktiivse uurimisloogika alusel ning koosneb kahest suuremast osast: teoreetiline ning empiiriline osa. Töö teoreetilises pooles uurin rahvusvahelise organisatsiooni funktsioone, millest lähemalt käsitlen kahte teemaga kõige tihedamalt seotud olevat funktsiooni: normeerimist ja sotsialiseerimist. Teen seda, kasutades peamiselt Martha Finnemore ja Kathryn Sikkink'i poolt välja töötatud normide elutsükli kontseptsiooni. Samuti toon teoreetilises osas välja ÜRO ja ÜRO Inimõiguste Nõukogu teoreetilise tagatausta, et paremini mõista ÜRO inimõigustealaste normide hetkeseisu normide elutsükli arengus.

Uurimistöö empiirilises osas testin esimeses pooles koostatud teoreetillist käsitlust ehk seda, kuidas ÜRO Inimõiguste Nõukogu on teostanud rahvusvahelise organisatsiooni funktsioone inimõiguste arendamise võtmes ning kuidas inimõigused kui normid on normide elutsükliis paigutunud. Antud uurimisprobleemi lahendamiseks kasutan Inimõiguste Nõukogu üldise korralise ülevaatus (UPR) esimese tsükli raporteid (2008.-2011. aastatel) ning uurin, kas inimõiguste valdkonnas on toimunud teatavaid muutuseid. Riikide tsiviil- ja kodanikuõiguste arengu muutuse hindamiseks kasutan

peamiselt *Freedom House*'i poolt koostatavat iga-aastaste raportite kogu, mis hindab tsiviil- ja kodanikuõiguste arengut.

Käesoleva bakalaureusetöö keskseks uurimisprobleemiks on: milline on olnud ÜRO Inimõiguste Nõukogu üldise korralise ülevaatuse mõju enda liikmesriikide inimõigustealaste normide arengule?

Antud bakalaureusetöö hüpotees: ÜRO Inimõiguste Nõukogu tegevuse tulemuslikkus on mõõdetav ja selle mõõtmise tagajärjel võib ütelda kui suur selle mõju on. Käesoleva bakalaureusetöö puhul tuleb rõhutada ka seda, et antud töö näol on tegemist eelkõige uurimisprobleemi kaardistava tööga, mis tagab aluspõhja edasisteks uuringuteks ja hüpoteesideks, mida selle uurimistöö mahu raames ei ole võimalik täpsemalt uurida.

TEOREETILINE OSA

1. Rahvusvaheliste organisatsioonide funktsioonid

Rahvusvahelistel organisatsioonidel võib ülemaailmsel poliitilisel areenil olla mitmeid funktsioone. Clive Archer toob esile üheksa olulisemat funktsiooni: 1) koondamine ja liigendamine; 2) normeerimine; 3) värbamine; 4) sotsialiseerimine; 5) reeglite tegemine; 6) reeglite rakendamine; 7) õigusemõistmine; 8) informeerimine; 9) otsesed tegevused, näiteks erinevad rahuvalve- või humanitaaroperatsioonid.¹ Kuigi kõik eelnevalt nimetatud funktsioonid on rahvusvahelisel tasandil äärmiselt oluliselt, keskendun vastavalt eelnevalt seatud uurimisprobleemile kahele kõige olulisemale: organisatsioonilisele normeerimisele ja sotsialiseerimisele. Antud funktsioonide laiem seletus annab uurimistöö empiirilisele osale selge aluspõhja.

1.1. Normeerimine ja normide elutsükkel

Normeerimine on rahvusvaheliste organisatsioonide üks olulisemaid funktsioone. Clive Archer väidab oma käsitluses, et „rahvusvahelised organisatsioonid kui instrumendid, foorumid ja tegutsejad on teinud märkimisväärse panuse rahvusvahelise poliitareeni normatiivsetele tegevustele, muutes selle aja möödudes keeruliseks protsessiks, mille edasisele arengule paljud rahvusvahelised valitsustevahelised organisatsioonid ja rahvusvahelised valitsustevälised organisatsioonid kaasa aitavad.“²

Selleks, et vaadelda ühe rahvusvahelise organisatsiooni poolset normeerimist, tuleb kõigepealt määratleda normid ise. Trine Flockhart defineerib norme kui „intersubjektiivseid tõekspidamisi ühiskonnast, millel on käitumuslikud tagajärjed ning mis defineerivad kindla identiteediga tegutsejate ühiseid standardeid vastuvõetavast käitumisest“.³ Erinevalt seadustest ei ole normid nii jõuliselt peale surutud. Norme jälgitakse selle pärast, et nad on legitiimsed ja aktsepteeritud käitumisreeglite kogumid, mis defineerivad vastuvõetava käitumise: jälgides ühe sotsiaalgrupi – selle uurimistöö kontekstis ühe rahvusvahelise organisatsiooni – normide kogu, tagab tegutseja

---

¹ Archer, Clive. 2001. *International Organisations*. 3rd ed. New York: Routledge. Lkd. 92-108.

² Archer 2001, lk. 96.

³ Flockhart, Trine. 2005. „Socialization and Democratization: a Tenuous but Intriguing Link.“ raamatust: T. Flockhart (Toim.), *Socializing Democratic Norms: The Role of International Organizations* (lkd. 1-20). New York: Palgrave Macmillan Ltd. Lkd. 13-14.

kõigepealt selle, et ta saab grupi liikmeks, ja teiseks selle, et tal on grupi või süsteemi teiste tegutsejate poolne jätkuv heakskiit.⁴ Teiste sõnadega saavutab riik, kes käitub rahvusvahelise organisatsiooni poolt tunnustatud normide alusel, organisatsiooni liikmestaatus ja teiste normikandjate tunnustuse.

Oluline on mõista normide tähtsust nii ühiskonnas kui ka organisatsiooni võtmes. Friedrich Kratochwil väidab, et normide tähtsus avaldub siis, kui süsteemi tegutsejad leiavad ennast raske valiku ees või peavad enda valikut põhjendama hakkama. Sel hetkel käituvad normid süsteemis kui nõustajad, mille järgi süsteemi käitujad saavad kergemini valikuid langetada. Tänu normatiivse struktuuri tundmisele saavad ka vaatlejad viimaste käitumist hinnata ning seda läbi normide põhjendada.⁵ Seega on normidel lähtuvalt Flockharti ja Kratochwil'i käsitlusest kolm peamist ülesannet:

- normid defineerivad vastuvõetava käitumise, mis on sotsiaalselt heaks kiidetud,
- tänu nendele heakskiidetud käitumistavadele saavad süsteemi tegutsejad oma valikuid kergemini langetada. Nad lähtuvad oma valiku langetamisel just nendest heaks kiidetud tavadest.
- tänu tegutsejate normatiivse raamistiku teadmisele, saavad ka tegutsejate vaatlejad paremini aru sellest, miks üks või teine valik langetati või kuidas seda põhjendada üritati.

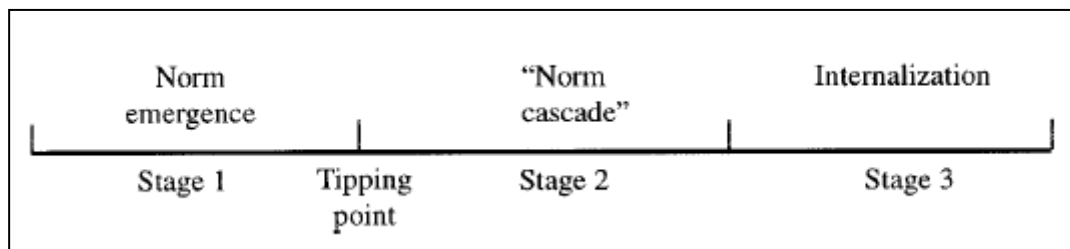
Rahvusvahelisel areenil on normide arengul kindel elutsükkel, mis Martha Finnemore'i ja Kathryn Sikkniki käsitluse kohaselt koosneb kolmest osast: (1) normide esilekerkimine (*norm emergence*), (2) normide kaskaad (*norm cascade*) ja (3) normide internaliseerimine (*internalization*).⁶ Järgnevalt kirjeldan iga normide elutsükli etappi põhjalikumalt.

---

⁴ Flockhart 2005, lk. 14.

⁵ Kratochwil, Friedrich. 1989. *Rules, Norms, and Decisions*. Cambridge: Cambridge University Press. Lk. 10.

⁶ Finnemore, Martha, ja Sikknik, Kathryn. 1998. „International Norm Dynamics and Political Change.“ *International Organization* 52.4: 887-917. Internet. Avatud 1. aprill. Lk. 896.

Joonis 1 – Martha Finnemore'i ja Kathryn Sikkniki koostatud normide elutsüklil ⁷

Esimeses normide esilekerkimise staadiumis tegutsevad „normide ettevõtjad“, kellel on kindel nägemus kohasest ja soovitud käitumisest ning kes üritavad vastukaaluks olemasolevatele normidele või käitumistele kehtestada uued ja nende hinnangul paremad käitumismudelid.⁸ Et antud ülesannet täita, vajavad sellised normide ettevõtjad aga organisatsioonilist platvormi, kus enda norme edendada ning soovitud käitumismudeleid ka teistele riikidele edasi suunata.⁹ Just selles aspektis ongi rahvusvahelistel organisatsioonidel normide esilekerkimisel enda funktsioon täita. Selleks, et normide elutsüklil saaks liikuda järgmisse staadiumisse, peavad normid saama institutsionaliseerituks ehk saama kindlaks rahvusvaheliste organisatsioonide ja reeglite osaks. Antud punkti juures on kõige olulisem normi ja selle rikkumise defineerimine, mis oleks kõigile rahvusvahelisel areenil tegutsejatele selgelt mõistetav.¹⁰

Kui normi ettevõtjad on piisaval hulgal riike veennud normikandjateks astuma ning normid on ka rahvusvahelises organisatsioonis institutsionaliseeritud, saavutab normi elutsüklil Finnemore'i ja Sikkniki käsitle kohaselt lahknemispunkti (*tipping point*), kus kriitiline hulk riike – tavaliselt 1/3 kogu organisatsiooni liikmesriikidest – saab normi kandjateks ning normide elutsüklil kandub edasi teise normide „kaskaadi“ või tulvade staadiumisse. Selles staadiumis hakkavad järjest enam riike antud norme ka siseriiklikul tasemel aktsepteerima.¹¹ Finnemore ja Sikknik väidavad, et selles punktis on rahvusvahelisel areenil normide edendamiseks vajalik aktiivne sotsialiseerimine, et ärgitada normide rikkujaid saama normide järgijateks.¹² Antud punkt demonstreerib seega rahvusvahelise organisatsiooni tähtsust normide elutsükli protsessis. Pikemat

⁷ *Norm life cycle*. Joonis. Finnemore ja Sikknik 1998, lk. 896.

⁸ Finnemore ja Sikknik 1998, lkd. 896-897.

⁹ Finnemore ja Sikknik 1998, lk. 897.

¹⁰ Finnemore ja Sikknik 1998, lk. 900.

¹¹ Finnemore ja Sikknik 1998, lk. 902.

¹² Finnemore ja Sikknik 1998, lk. 902.

teoreetilist lähenemist rahvusvahelise organisatsiooni sotsialiseerimisprotsessi olulisusest käsitletakse käesoleva töö edasises osas.

Kolmas normide elutsükli etapp ehk normide internaliseerimine rahvusvaheliselt toimub Finnemore'i ja Sikkniki teooria järgi siis, kui normide „kaskaadi“ staadiumis esinevaid norme hakatakse nii laialdaselt järgima, et need saavad iseenesestmõistetavaks. See omakorda tagab, et normide järgi käitumine toimub automaatselt, ilma et normi vastaselt käitumist kui sellist üldse enam tõsiselt kaaluda saaks.¹³ Antud punkt on seega sihtmärgiks kõikidele normi „ettevõtjatele“ ja kandjatele, kes tahavad oma käitumismudeleid ülemaailmselt teistele riikidele suunata. Normi internaliseerumine on seega normi elutsükli viimane ja kõige tähendusväärsem etapp, mis täielikul kordaminekul võib kujundada rahvusvahelisel ja siseriiklikul tasandil igapäevast käitumist. Seega demonstreerib normide elutsükkel kokkuvõtlikult seda, milline on rahvusvaheliste organisatsioonide roll normide tekkel, arengul ja lõpuks ka kinnistumisel.

1.2. Sotsialiseerimine

Rahvusvahelised organisatsioonid õhutavad Archeri teooria kohaselt oma liikmesriike koos töötama ühiselt jagatud normide järgi, mille tagajärjel tekivad „usaldusväärsed ja kestvad käitumismustrid“.¹⁴ Nagu ka eelnevalt välja toodud, on rahvusvaheliste organisatsioonide normide loomine ja kehtestamine tihedalt seotud sotsialiseerimisprotsessiga, mis õpetab ja kinnistab organisatsiooni liikmesriikidele kindlaid norme ja nende alusel käitumist. Martha Finnemore ja Kathryn Sikknik väidavad, et peamine normide edendamise mehhanism rahvusvahelisel areenil on aktiivne sotsialiseerimine, et ärgitada normide rikkujaid saama normide järgijateks.¹⁵ Seetõttu tuleb asetada sotsialiseerimisprotsess sama olulisele kohale, kui seda on normide loomine ja kinnistumine. Ilma aktiivse sotsialiseerimisprotsessita ei ole normide kinnistumine rahvusvaheliste organisatsioonide liikmesriikide vahel edukas.

Rahvusvahelisel areenil ja rahvusvaheliste organisatsioonide poolt edendatavaid sotsialiseerimisprotsesse võib määratleda mitmel viisil. Clive Archer toob välja, et sotsialiseerimine toimub rahvusvahelisel areenil peamiselt kahel viisil. Esimesel juhul

---

¹³ Finnemore ja Sikknik 1998, lk. 904.

¹⁴ Archer 2001, lk. 102.

¹⁵ Finnemore ja Sikknik 1998, lk. 902.

mõjutavad erinevad sotsialiseerimisagendid – rahvusvahelised suurkorporatsioonid, valitsusvälised organisatsioonid (nt. Rahvusvaheline olümpiakomitee) või ka valitsustevahelised organisatsioonid (nt. Euroopa Liit) – otseselt riikide ühiskondi, seal olevaid gruppe ja ka indiviide.¹⁶ Teise peamise sotsialiseerimisvormina toob Archer välja rahvusvahelisel areenil tegutsevate riikide ja nende esindajate omavahelise sotsialiseerimise, mille tulemusena võivad riikide endi valitsused hakata käituma vastavalt rahvusvahelisel areenil toimuvale sotsialiseerimisele. Selle tulemusel võivad sellised riigid üle võtta rahvusvahelisel areenil edendatavad ja aktsepteeritud käitumisreeglid või jagatud väärtused, mis ka hiljem riigisiselt edasi kanduma võivad hakata.¹⁷ Antud uurimistöö seisukohast on oluline just viimane sotsialiseerimise vorm, kus rahvusvahelisel areenil toimuvad diskussioonid ja arutelud mõjutavad otseselt riikide käitumist siseriiklikul tasandil. Seda sotsialiseerimise vormi käsitletakse täpsemalt töö empiirilises osas.

Küsimus tekib aga siis, kui soovitakse sotsialiseerimist mõõta. Kuidas seda teha? Trine Flockharti kohaselt on sotsialiseerimise eesmärk see, et need riigid, kes veel ei jaga organisatsiooni ühtseid väärtuseid, võtaks need väärtused üle selliselt, et kaudset survet poleks neile vaja enam suunata. Vaja oleks, et toimuks ühiste väärtushinnangute ja käitumismustrite järgi konstruktiivne koostöö. Selle tulemusel saabki sotsialiseerimist mõõta: vaadata, millisel määral ja kui suurel ulatusel on riigid norme kasutusele võtnud.¹⁸

Teine oluline aspekt rahvusvahelisel areenil toimuva sotsialiseerimisprotsessi juures on kindlasti küsimus, millisel viisil antud protsess kulgeb. Markku Lehtonen toob välja, et rahvusvahelistes organisatsioonides toimuv sotsialiseerimine viib normide, ideaalide ja käitumismustrite internaliseerumiseni ning see väljendub läbi erinevate sotsialiseerimistaktikate nagu näiteks positiivse ja negatiivse tagasiside andmise. Kuna rahvusvahelised organisatsioonid saavad harva otseselt mõjutada oma liikmesriikide poliitikaid, saab läbi selliste meetmete neid kaudselt mõjutada, et liikmesriigid

---

¹⁶ Archer 2001, lk. 100.

¹⁷ Archer 2001, lk. 101.

¹⁸ Flockhart 2005, lk. 16.

hakkaksid oma poliitikaid baseeruma kindlatel jagatud normidel ja printsiipidel.¹⁹ Kenneth Waltz võrdleb organisatsioonilist sotsialiseerimise käitumist mikro- ehk tavalise inimestegrupi tasandiga ning väidab, et ühiskonnad loovad normidejärgset käitumist, kus üldise grupi ja selle liidrite ning eeskujude käitumine kontrollib ka selle liikmete käitumist. Normid kinnistuvad, kui grupi liikmetele saab osaks kiitus õige käitumise eest. Sama juhtub, kui grupis kerkivad esile teisitimõtledajad: sel juhul kutsuvad kas negatiivne tagasiside või hinnangud teisitikäitujaid korrale. Samas võib see kaasa tuua selle, et teisitikäitujad lahkuvad grupist, mistõttu grupi homogeensus säilib.²⁰

Ka Martha Finnemore'i ja Kathryn Sikkniki käsitlese kohaselt toimub sotsialiseerimisprotsess (normirikkujate muutmine normijälgijateks) rahvusvahelises poliitikas läbi kiituse või hukkamõistu, mis võib olla kas ühe- või mitmepoolne ning kus normi ettevõtjad, kandjad ja ka rahvusvahelised organisatsioonid ise survestavad teatud tegutsejaid käituma vastavalt rahvusvahelistele standarditele ja seadustele.²¹ Kuigi kiitustel ja laitudel või negatiivsetel ja positiivsetel hinnangutel võib Kenneth Waltzi järgi olla sama efekt, saab siiski oletada, et rahvusvaheline organisatsioon üritab enda liikmeid pigem hoida, kui neid negatiivsete hinnangutega eemale tõugata. Seetõttu oleks loogiline just positiivse hinnangute kasutamine sotsialiseerimisprotsessis. Trine Flockhart toob juba täpsemalt välja positiivse „sotsiaalse mõju“ meetodi sotsialiseerimisprotsessis, mille põhirõhuks on grupi liikmete heaolu ja kuuluvustunne, mis saavutatakse läbi avaliku tunnustuse ja kiituse organisatsiooni eeldatud normide järgi käitumise eest. Sotsiaalse mõju meetod näeb ette positiivse käitumise eest erinevaid sotsiaalseid ja materiaalseid hüvitisi, mis võivad olla näiteks kuuluvustunne või ka tugevad suhted positiivse sotsiaalgrupiga, näiteks Euro-Atlandi kogukonnaga.²² Seega ei tohiks alahinnata just positiivse sotsialiseerimise tähtsust normide elutsükli teoorias. Kui negatiivsete hinnangute ja tagasiside kasutamine võib küll säilitada grupi homogeensust sellega, et teisitimõtledajad lahkuvad grupist, siis normide edendamise puhul terve rahvusvahelise kogukonna vahel ei ole see loogiline käitumine. Seega saab

---

¹⁹ Lehtonen, Markku. 2009. „OECD peer reviews and policy convergence.“ raamatust: F. Biermann, B. Siebenhüner, & A. Schreyögg (Toim-d), *International Organizations in Global Environmental Governance* (lk 71-91). New York: Routledge. Lk. 75.

²⁰ Waltz, Kenneth. 1979. *Theory of International Politics*. Reading: Addison-Wesley. Lkd. 75-76.

²¹ Finnemore ja Sikknik 1998, lk. 902.

²² Flockhart 2005, lkd. 48-49.

tuletada, et sotsialiseerimisprotsessis on hindaval ning just positiivsel tagasisidel küllaltki oluline roll.

2. ÜRO ja inimõigused

Kui vaadelda Martha Finnemore'i ja Kathryn Sikkinki normide elutsükli, saab ÜRO-d ja inimõigusi selle järgi küllaltki hästi iseloomustada. Tänu ÜRO tegevusele on inimõigused kui normid leidnud endale kindla organisatsioonilise aluspõhja. Probleem, mida käsitletakse aga uurimistöö empiirilises osas, käsitleb seda, kas ÜRO tegevus inimõiguste alal on olnud edukas ja kas organisatsioon on lähedal inimõiguste kui normide organisatsioonisisesele internaliseerimisele.

Nagu sätestab 26. juunil 1945 vastu võetud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja artikkel 1 lõik 3, on ÜRO üheks peamiseks eesmärgiks „arendada rahvusvahelist koostööd majandusliku, sotsiaalse, kultuurilise ja humanitaarse iseloomuga rahvusvaheliste probleemide lahendamisel ning lugupidamise kasvatamisel ja süvendamisel inimõiguste ja kõigile mõeldud põhivabaduste vastu, tegemata vahet rassi, soo, keele ja usundi alusel“.²³ Seetõttu on küllaltki üheselt mõistetav, et inimõiguste kaitse, edendamine ja sellealane koostöö on kogu ülejäänud organisatsiooni tegevuste peamiseks alustalaks. Lisaks ÜRO põhikirjale on organisatsioon 1948. aasta 10. detsembril vastu võtnud ka ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni, millega kõik ÜRO liikmed võtsid endale deklaratsioonis kirjeldatud õiguste rakendamise poliitilise vastutuse ja kohustuse.²⁴ Krzysztof Drzewicki sõnul on ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon – esimene inimõigusi määratlev resolutsioon – mänginud suurt rolli inimõiguste kaitsel ja edendamisel ning selle tõttu on pandud alus kogu edasisele rahvusvahelisele õigusloomele inimõiguste vallas. Deklaratsioon on rajanud rahvusvahelisele kogukonnale tingimused inimõiguste rakendamise menetluse ja mehhanismide moodustamiseks.²⁵ Tänu inimõiguste ülddeklaratsioonile on ÜRO selgelt

---

²³ Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikiri ning Rahvusvahelise Kohtu statuut. (1996). Riigi Teataja II osa, nr 24, artikkel 95. Internet. Viimati külastatud 13. aprill 2014. Saadaval: <https://www.riigiteataja.ee/akt/555597>.

²⁴ Drzewicki, Krzysztof. 2001. „Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikiri ja inimõiguste ülddeklaratsioon.“ raamatust: R. Hanski, & M. Suksi (Toim-d), *Rahvusvahelised inimõigused ja nende kaitse: sissejuhatav käsiraamat*. Lk. 69.

²⁵ Drzewicki 2001, lk. 70-71.

määratlenud universaalsed normid, mis peaksid olema kogu edasiste siseriiklike ja rahvusvaheliste käitumiste aluseks.

ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni kolmekümnes artiklis ära määratletud normid on välja töötatud selleks, et kõik organisatsiooni liikmesriigid neid ühtselt täidaks. See tagab aga omakorda inimõiguste universaalsuse ja ühtse tunnustuse.²⁶ Bengt Broms väidab, et „ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon on liikmesriikide jaoks alusdokument, mis seab seadusandlusele kindlad eesmärgid ja sätted ning mida ÜRO või selle liikmesriigid rakendavad nii riigi- kui ka rahvusvahelisel tasandil“.²⁷ Saab öelda, et ÜRO üks peamine alusdokument – inimõiguste ülddeklaratsioon – näeb ette kõikidele riikidele ühtsete ja siduvate normide kasutust. Seega demonstreerivad ÜRO alusdokumendid seda, et inimõigused kui normid on organisatsiooniliselt institutsionaliseeritud, mistõttu saab toimuda nende areng ka järgmisesse normide internaliseerimise etappi.

David P. Forsythe väidab, et „ÜRO inimõigustealase tegevuse tähtsus avaldub pikaajalise sotsialiseerimisprotesessi näol, kus legitiimsust antakse või võetakse ära vastavalt inimõiguste olukorrale: riikidel on vaja ÜRO tunnustust või ka vastupidi, nad tahavad vältida ÜRO-poolset halvakspanu“.²⁸ Sellest tulenevalt võib väita, et lisaks ühtsete inimõigustealaste normide kehtestamisele on ÜRO kui rahvusvahelise organisatsiooni tegevus keskendunud ka oma liikmesriikide sotsialiseerimisele nii kaudselt kui ka otseselt, et tagada inimõiguste kui normide rahvusvaheline internaliseeritus. ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonist ja inimõiguste hartast üksi ei piisa liikmesriikide kohustuste ja organisatsiooni eesmärkide igapäevaseks rakendamiseks, mistõttu on organisatsioonil vaja viisi, kuidas kaudselt suunata enda liikmesriikide tegevust. Ühiste inimõigustealaste väärtushinnangute kinnistamiseks ja interaktiivsemaks sotsialiseerimiseks on ÜRO-l olemas Inimõiguste Nõukogu.

---

²⁶ Broms, Bengt. 1990. *The United Nations*. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia. Lkd. 577-578.

²⁷ Broms 1990, lk. 583.

²⁸ Forsythe, David. P. 1989. „The United Nations and Human Rights, 1945-1985.“ raamatust: P. F. Diehl, *The Politics of International Organizations: Patterns and Insights* (lk 322-342). Pacific Grove: Brooks/Cole Publishing Company. Lk. 341.

2.1. ÜRO Inimõiguste Nõukogu

Kuigi kõiki ÜRO liikmeid seob kohustus ÜRO põhikirja ning inimõiguste ülddeklaratsiooni jälgida ja austada, on organisatsiooni igapäevaseks tööks vajalik ka ühe teise allüksuse – ÜRO Inimõiguste Nõukogu – töö. ÜRO Inimõiguste Nõukogu, mis loodi 3. aprillil 2006. aastal ÜRO resolutsiooni 60/251 alusel, pärast selle eelkäija ÜRO Inimõiguste Komisjoni laialisaatmist, keskendub inimõiguste kaitsele ja edendamisele.²⁹

Resolutsioon 60/251, millega ÜRO Inimõiguste Nõukogu loodi, väidab, et Nõukogu peab peamiste ülesannetena tegema järgmist: (1) „pakkuma liikmesriikidele nende soovil ja nõusolekul inimõiguste alast haridust, tugiteenuseid ja konsultatsioone; (2) tegutsema foorumina inimõigustealaste teemade arutamiseks; (3) tegema peaassambleele soovitusi rahvusvahelise õiguse arendamiseks inimõiguste vallas; (4) edendama riikide inimõigustealaste kohustuste rakendamist ja edasi arendama ÜRO konverentsidel ja tippkohtumistel arutatud eesmärgid ja kohustusi; (5) teostama perioodilist inimõiguste aruande ülevaatus; (6) läbi dialoogide ja koostöö kaasa aitama inimõigustealaste rikkumiste ärahoidmisele ja vastama koheselt inimõigustealastele hädaolukordadele; (7) võtma üle Inimõiguste Komisjoni rolli ja kohustused; (8) tegema tihedat tööd inimõiguste alal valitsuste, regionaalsete organisatsioonide, riiklike inimõiguste institutsioonide ja tsiviilühiskonnaga; (9) tegema soovitusi inimõiguste kaitse ja edendamise vallas; (10) koostama ÜRO peaassambleele iga-aastase raporti.“³⁰

2.2. Inimõiguste Nõukogu üldine korraline ülevaatus (UPR)

Nagu sätestatud ÜRO peaassamblee resolutsioonis 60/251, hakkab ÜRO Inimõiguste Nõukogu riigiti läbi viima perioodilisi ülevaatusi, mis „põhinevad objektiivsel ja usaldusväärsel informatsioonil iga riigi inimõigustealaste kohustuste täitmisest ning mis lähtub universaalsuse ja võrdse kohtlemise põhimõtetest“.³¹ ÜRO Inimõiguste Nõukogu korraline inimõiguste aruande ülevaatus (*Universal Periodic Review* ehk UPR) on seega

---

²⁹ Freedman, Rosa. 2013. „The United Nations Human Rights Council: More Of The Same?“ *Wisconsin International Law Journal* 31.2: 208-251. Internet. Avatud 15. aprill. Lk. 223.

³⁰ ÜRO Peaassamblee resolutsioon 60/251, *Human Rights Council*, A/RES/60/251 (03.04.2006). Internet. Avatud 11. aprill 2014. Saadaval:

http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/a.res.60.251_en.pdf.

³¹ Ibid.

protsess, mis hõlmab endas kõikide ÜRO liikmesriikide inimõiguslaste andmete ülevaatus, mille läbi tehakse riikidele ettekirjutusi, kuidas riigisiseseid inimõiguste alaseid probleeme lahendada ja paremini täita ÜRO Inimõiguste ülddeklaratsioonist ja ÜRO hartast tulenevaid kohustusi.³² Korralise ülevaatus näol on tegemist näitega, kuidas rahvusvaheline organisatsioon – ÜRO – teostab organisatsioonisiselt otseselt normeermist ja sotsialiseerimist.

Järgnevalt kirjeldan täpsemalt Inimõiguste Nõukogu üldise korralise ülevaatus toimeprotsesse. Iga riigi ülevaatus põhineb ÜRO Inimõiguste Ülemkomissari Büroo kohaselt kolmel peamisel aruannete grupil: „(1) hinnatava riigi enda poolt koostatud aruanne, mis sisaldab teavet saavutuste ja parimate tavade, probleemide ja puudujääkide kohta ning samuti kitsaskohtade kõrvaldamiseks välja töötatud riiklike prioriteetide kohta; (2) inimõigusekspertide ja -rühmade aruanded (eriprotseduurid), inimõiguslaste lepinguorganite ja muude ÜRO foorumite aruanded; (3) valitsusväliste organisatsioonide, riigisiseste inimõigusorganisatsioonide ja muude sidusrühmade aruanne.“³³ Kolmel aruandel põhinev hinnang tagab seega vähemalt teoreetiliselt võimalikult erapooletu ja täpse kokkuvõtte ülevaatus all olevast riigist: see annab riigi enda-, ÜRO ja valitsusväliste organisatsioonide nägemuse olukorrast, probleemidest ja võimalikest puudujääkidest.

Kogu ülevaatusprotsessi juhib kolmest riigist koosnev töörühm – troika – kes analüüsib riigi enda, ÜRO ja valitsusväliste organisatsioonide raporteid ja koostab nendest hinnangu, mida seejärel tutvustatakse ÜRO Inimõiguste Nõukogu töörühmale. Töörühma kohustuseks on üldine korraline ülevaatus ellu viia interaktiivse dialoogi vormis.³⁴ Interaktiivne dialoog ülevaatus all oleva riigi ja Inimõiguste Nõukogu 47 riigist koosneva töörühma vahel on jaotatud nii, et ülevaatus all olev riik saaks esmalt teostada ettekande ja vastata eelnevalt kirjalikult saadetud küsimustele, mille järel on võimalus töörühma liikmetel (ja ka soovi korral kõikidel teistel ülevaatusel osalevatel

---

³² Office of the High Commissioner for Human Rights. Ohchr.org. *Universal Periodic Review*. Internet. Avatud 11. aprill 2014. Saadaval: <http://www.ohchr.org/en/hrbodies/upr/pages/uprmain.aspx>

³³ ÜRO Inimõiguste Ülemkomissari Büroo. *Faktileht: Inimõiguste Nõukogu – üldine perioodiline ülevaatus*. Avatud. 11. Aprill. Saadaval: http://www.vm.ee/sites/default/files/UPR_faktileht_ET.pdf

³⁴ Smith, Rhona. 2013. „To See Themselves As Others See Them”: The Five Permanent Members Of The Security Council And The Human Rights Council's Universal Periodic Review.” *Human Rights Quarterly* 35.1: 1-35. Internet. Avatud 15. aprill 2014. Lk. 9.

ÜRO liikmesriikidel) esitada riigi inimõiguste olukorra üle kommentaare ja pakkuda kuni kolmetunnise istungjärgu ajal soovitusi.³⁵ Pärast kolmetunnist istungjärku toimub poole tunni jooksul hinnatava riigi raporti vastuvõtmine töörühmas, mis sisaldab soovitusi, kommentaare ja kõiki teisi protseduurilisi tegemisi, misjärel vajab raport kinnitamist ka Inimõiguste Nõukogu korralise istungjärgu ajal.³⁶

Antud uurimistöö empiiriline osa keskendubki suures osas Inimõiguste Nõukogu üldise korralisele ülevaatuse aktiivsele ja sotsialiseerivale dialoogile liikmesriikide vahel, et mõista paremini organisatsiooni normeerimisprotsessi elutsükli. Vastavalt ÜRO peaassamblee resolutsioonile 60/251, mis pani aluse Inimõiguste Nõukogule ja ka üldisele korralisele ülevaatusele, peaks antud protsess kaasa aitama normide institutsionaliseerimisele. Käesolevas bakalaureusetöös käitub Inimõiguste Nõukogu ja selle korraline ülevaatusprotsess kui mõõtmisvahemik, mis demonstreerib protsessi mõju riikide inimõiguste arengule ja seega üldist tendentsi inimõiguste kui normide internaliseerumise suunas.

3. Varasemad uuringud

Käesolevas bakalaureusetöös osas toon välja ka mõned varasemad uurimused, mis käsitlevad üht või mitut selle bakalaureusetöö puhul kasutatavat aspekti. Antud peatükis kirjeldan seega tehtud uuringuid rahvusvaheliste organisatsioonide funktsioonide kohta (sotsialiseerimine ja normeerimine); uuringuid normide elutsükli kohta ning uuringuid ÜRO Inimõiguste Nõukogust ja *Freedom House*'ist.

Rahvusvaheliste organisatsioonide normeerimise funktsiooni ja normide elutsükli on oma uuringutes kasutanud näiteks Markku Lehtonen (OECD)³⁷. ÜRO soolise võrdsuslikkuse normide kujunemist läbi normide elutsükli teooria on uurinud Mona Lee Krook ja Jacqui True.³⁸ Rahvusvaheliste organisatsioonide sotsialiseerimise

---

³⁵ Redondo, Elvira D. 2008. „The Universal Periodic Review Of The UN Human Rights Council: An Assessment Of The First Session." *Chinese Journal Of International Law* 7.3: 721-734. Internet. Avatud 15 aprill 2014. Lkd. 727-728.

³⁶ Redondo 2008, lkd. 728-729.

³⁷ Lehtonen 2009.

³⁸ Krook, Mona L. ja True, Jacqui. 2012. „Rethinking the life cycles of international norms: The United Nations and the global promotion of gender equality.“ *European Journal of International Relations* 18.1: 103-127. Internet. Avatud 10. mai 2014.

funktsiooni on uurinud näiteks Jeffrey T. Checkel (Euroopa Liit)³⁹; Trine Flockhart (OSCE, Euroopa Liit, ÜRO, NATO)⁴⁰; Stefan Engert (Euroopa Liit)⁴¹ ning David H. Bearce ja Stacy Bondanella uuring konstruktivistlikust ja ratsionaalsest sotsialiseerumise lähenemistest.⁴²

ÜRO Inimõiguste Nõukogu tööd on uuritud palju, sealhulgas ka Inimõiguste Nõukogu korralist ülevaastust. Elvira Redondo⁴³; Felice D. Gaer⁴⁴; Edward McMahon ja Marta Ascherio⁴⁵ on mõned näited autoritest, kes on tegelenud Inimõiguste Nõukogu korralise ülevaastuse täpsema uurimisega, kuid seda pole ühegi autori lähenemises uuritud näiteks normide elutsükli või sotsialiseerimise vaatepunktidest. Samuti ei ole erinevates uurimustes antud valdkonnas kasutatud ka Inimõiguste Nõukogu töö illustreerimiseks *Freedom House*'i indekseid ja näitajaid, et demonstreerida riikide inimõiguste olukorra muutumist. *Freedom House*'i indekseid on uurinud näiteks David Armstrong⁴⁶ ja Diego Giannone⁴⁷

Tartu Ülikoolist on näiteks Siret Villmann võrrelnud India, Eesti ja Rumeenia *Freedom House*'i tsiviil-ja kodanikuvabaduste indeksite muutumist.⁴⁸ Samas ei olnud võimalik leida ühtegi uurimust, mis oleks enda metoodikas ühendanud nii *Freedom House*'i kui

---

³⁹ Checkel, Jeffrey. 2005. „International Institutions and Socialization in Europe: Introduction and Framework.“ *International Organization* 59(4): 801-826. Internet. Avatud 10. mai 2014.

⁴⁰ Flockhart 2005.

⁴¹ Engert, Stefan. 2010. *EU Enlargement and Socialization*. New York: Routledge.

⁴² Bearce, David ja Bondanella, Stacy. 2007. „Intergovernmental Organizations, Socialization, and Member-State Interest Convergence.“ *International Organization* 61.4: 703-733. Internet. Avatud 10. mai 2014.

⁴³ Redondo 2008.

⁴⁴ Gaer, Felice. 2007. „A Voice Not an Echo: Universal Periodic Review and the UN Treaty Body System.“ *Human Rights Law Review* 7.1: 109-139. Internet. Avatud 10. mai 2014.

⁴⁵ McMahon, Edward. ja Ascherio, Marta. 2012. „A Step Ahead In Promoting Human Rights? The Universal Periodic Review Of The UN Human Rights Council.“ *Global Governance* 18.2: 231-248. Internet. Avatud 10. mai 2014.

⁴⁶ Armstrong, David A. 2011. „Stability And Change In The Freedom House Political Rights And Civil Liberties Measures.“ *Journal Of Peace Research* 48.5: 653-662. Internet. Avatud 10. mai 2014.

⁴⁷ Giannone, Diego. 2010. „Political And Ideological Aspects In The Measurement Of Democracy: The Freedom House Case.“ *Democratization* 17.1:68-97. Internet. Avatud 10. mai 2014.

⁴⁸ Villmann, Siret. 2013. „Domineeriva poliitilise jõu mõju demokraatia arengule India, Eesti ja Rumeenia näitel“. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

ka Inimõiguste Nõukogu liikmete enda hinnangud ja võtnud aluseks organisatsioonilise normeerimise ja sotsialiseerimise. Antud aspekt võib just kujuneda oluliseks, et demonstreerida rahvusvaheliste valitsustevaheliste organisatsioonide ja rahvusvaheliste valitsusteväliste organisatsioonide võimalikku erinevat nägemust inimõiguste olukorrast teatud riigis.

EMPIIRILINE OSA

4. Andmestiku tutvustus

Käesoleva bakalaureusetöö raames on koostatud andmestik 193 ÜRO liikmesriigi kohta⁴⁹. Andmestiku väljatöötamisel on kasutatud kaht peamist andmebaasi. Esimene neist on *Freedom House*'i poolt koostatud maailma vabaduse indeks (*Freedom in the World*), milles on välja toodud 195 riigi poliitiliste- ja tsiviilvabaduste indeksid (1 – kõige parem hinnang, 7 – kõige halvem hinnang) ning mis demonstreerib aastatel 1973-2014 toimunud muudatusi demokraatia ja inimõiguste valdkonnas.⁵⁰ *Freedom House*'i koondindeks võtab arvesse seitset alamkategoriat, mis on otseselt tuletatud ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonist: inimeste võimalus osaleda vabadel valimistel; võimalus osaleda üldises poliitilises elus; oma rahvaesindaja olemasolek; võimalus teostada vabalt usu- ja arvamusvabadust; võimalus vabalt koguneda; ligipääs erapooletule kohtuvõimule ning erinevate sotsiaalsete ja majanduslike õiguste hinnang.⁵¹ Lisaks märgib *Freedom House* ka vastavalt riikide skaalale ära ka riigi paigutuse, kas „vabaks“ (indeks vahemikus 1,0-2,5), „pooleldi vabaks“ (indeks vahemikus 3,0-5,0) või „mitte-vabaks“ (indeks vahemikus 5,5-7,0).⁵²

Teine peamine andmeallikas on ÜRO Inimõiguste Nõukogu üldise korralise ülevaatus (*Universal Periodic Review*) raportid⁵³. Riikide andmete vaatluse alguseks on võetud ÜRO Inimõiguste Nõukogu korralise ülevaatus algusaastad (2008–2011) ning vaatluse lõpuks on võetud 2013. aasta, mil *Freedom House* viimati avaldas enda *Freedom in the World* andmeid. Läbi aastate on ÜRO Inimõiguste Nõukogu inimõigustealane ülevaatus

---

⁴⁹ Vt. lisa 1 andmestik.

⁵⁰ Freedom House. Freedomhouse.org. *Freedom in the world: Country ratings and status, FIW 1973-2014 (EXCEL)*. Internet. Avatud 13 aprill 2014. Saadaval: <http://www.freedomhouse.org/report-types/freedom-world>

⁵¹ Freedom House. Freedomhouse.org. *Freedom in the World: Aggregate and Subcategory Scores*. Internet. Avatud. 13 aprill 2014. Saadaval: <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world-aggregate-and-subcategory-scores#.UuErFLQo71I>

⁵² Freedom House. Freedomhouse.org. *Freedom in the World 2014 Methodology*. Internet. Avatud 14 mai 2014. <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world-2014/methodology#.UuEq87Qo71I>

⁵³ Office of the High Commissioner for Human Rights. Ohchr.org. *Universal Periodic Review Documentation*. Internet. Avatud 13 aprill 2014. Saadaval: <http://www.ohchr.org/en/hrbodies/upr/pages/Documentation.aspx>

jaotunud järgnevalt: 2008. aastal hinnati 48 riiki; 2009. aastal 48 riiki; 2010. aastal 48 riiki ja 2011. aastal 49 riiki.⁵⁴ Kokkuvõttlikult on seega võrreldud *Freedom House*'i indeksi seda aastat, mis aastal ÜRO Inimõiguste Nõukogu korraline ülevaatus toimus ning kõrvutatud see 2013. aastaga, et näha, kas Inimõiguste Nõukogu üldine korraline ülevaatus avaldas mingit mõju ÜRO liikmesriikide inimõiguste olukorrale.

Andmestiku järgmine oluline tegur on riikide hinnangud ja kommentaarid teiste riikide kohta, kes osalesid ÜRO Inimõiguste Nõukogu korralisel ülevaatusel. Riikide kommentaarid ja hinnangud on minu analüüsi tulemusel jaotatud kolmeks: positiivsed, neutraalsed (hinnang ei langenud kummalegi poole äärmusesse) ja negatiivsed. Hinnangud on võetud samuti iga riigi korralise ülevaatusraportitest⁵⁵. Hinnangute määramisel on võetud arvesse järgnevaid aspekte. (1) Positiivsed kommentaarid sisaldasid järgnevaid lauseid või lauseosi: *applaud, noted (with satisfaction); expressed appreciation; commended; welcomed the (action); acknowledged; highlighted (action); noted with satisfaction; praised; congratulated*. (2) Neutraalsed kommentaarid sisaldasid osa või kõiki järgnevatest väljenditest: *enquired about; asked about; requested information; asked to comment*. (3) Negatiivsed kommentaarid sisaldasid aga järgnevat: *expressed concern; raised concern; noted with concern; referred to numerous incidents*. Antud hinnangud ja kommentaarid on omakorda teisendatud protsentideks, mis väljendavad ülevaatusel oleva riigi hinnangute jaotumist, teiste riikide kommentaaride põhjal. Näiteks Eesti 2011. aastal toimunud ülevaatusel puhul jaotusid kommentaarid järgnevalt: positiivseid kommentaare oli 56,8%, neutraalseid kommentaare oli 27% ja negatiivseid kommentaare oli 16,2% kogu hinnangutest. Lisaks protsentidele on positiivsed, neutraalsed ja negatiivsed kommentaarid ülevaatusel oleva riigi kohta välja toodud ka täpsete arvudena. Antud näitajad demonstreerivad seega, kuidas on ülevaatusel oleva riigi puhul toimunud teiste riikide hinnangute jaotumine.

Selleks, et määratleda ära ülevaatusel oleva riigi konkreetne hinnangu suund, on andmestikus välja arvestatud kindel tingarv ning selle järgi määratud ära, kas hinnang on kokkuvõttvalt tugev negatiivne, nõrk negatiivne, neutraalne, nõrk positiivne või tugev

---

⁵⁴ 2011. aasta ülevaatusel on jaotatud Sudaani andmed kaheks riigiks: Sudaan ja Lõuna-Sudaan.

⁵⁵ Office of the High Commissioner for Human Rights. Ohchr.org. *Universal Periodic Review Documentation*. Internet. Avatud 13 aprill 2014. Saadaval: <http://www.ohchr.org/en/hrbodies/upr/pages/Documentation.aspx>

positiivne. Iga riigi kohta tehtud positiivsele hinnangule on määratud 1, neutraalsele 2 ja negatiivsele 3 ning vastavalt kommentaaride arvule on iga riigi kohta välja arvestatud skaala, mis on koostatud järgneva valemi järgi:

$$\frac{1 \cdot x(\text{posit.}) + 2 \cdot y(\text{neutr.}) + 3 \cdot z(\text{negat.})}{q(\text{komment.koguarv})}$$

Seega on igale riigile antud valemi järgi arvutatud välja tingarv, mis skaalal asub 1–3 vahel. Saadud tingarvule on määratud ka teisendatud hinnangud. Need hinnangud, mis langevad skaalal vahemikku 1-1,5 on määratud „tugev positiivne“ hinnang. Riikidele, kes langevad vahemikku 1,5-2 on määratud „nõrk positiivne“ hinnang. Riikidele, kes on skaala kohaselt saanud väärtuseks 2, on määratud hinnang „neutraalne“. Riikidele, kelle hinnangud langevad vahemikku 2-2,5 on määratud „nõrk negatiivne“ ning riikidele, kelle hinnang langeb skaalal 2,5-3 on määratud „tugev negatiivne“. Näiteks saaks Eesti tingarvu vastavalt andmestikule⁵⁶ arvutada järgmiselt:

$$\frac{1 \cdot 21(\text{posit.}) + 2 \cdot 10(\text{neutr.}) + 3 \cdot 6(\text{negat.})}{37(\text{komment.koguarv})} = 1,59$$

Eesti näite tingarv on seega 37 riigi hinnangute kohaselt 1,59: seetõttu saab Eesti paigutada kategooriasse „nõrk positiivne“. Antud viiene jaotus on koostatud selleks, et anda veidi täpsem ülevaade riikide olukorrast, kui lihtsalt „positiivne“, „neutraalne“ või „negatiivne“. Taoline viiene jaotus tagab ka selle, et riike, kes langevad kategooriasse „neutraalne“, oleks võimalikult vähe, et demonstreerida pigem riikide kindlat suhtumist.

Andmestiku analüüsiks on kasutatud nii IBM SPSS kui ka Microsoft Excel andmeanalüüsitarkvara.

---

⁵⁶ Vt. lisa 1 andmestik.

5. Andmeanalüüs

5.1. ÜRO liikmesriikide inimõiguste paigutus normide elutsüklis enne Inimõiguste Nõukogu üldise korralise ülevaatuse algust

Et selgitada välja ÜRO Inimõiguste Nõukogu mõju inimõiguste kui normide arengule, tuleb enne kindlaks teha, millises seisus olid inimõigused kui normid enne üldist korralist ülevaatust. Antud bakalaureusetöö teoreetilises osas on välja toodud, kuidas inimõigused kui normid on ÜRO-s selgelt institutsionaliseeritud: ÜRO harta ja inimõiguste ülddeklaratsioon rõhutavad mõlemad inimõiguste tähtsust organisatsiooni eesmärkide ja väärtuste hulgas. Seega peaksid inimõigused asuma vähemalt normide kaskaadi astmes. Edasiselt tekib ka küsimus, kas inimõigused kui normid olid uuringu algusaastatel jõudnud juba ka internaliseerituse astmesse.

Andmestikule tuginedes saab välja tuua, et inimõigused kui normid ei olnud siiski uuringu alguses ÜRO kõikide liikmesriikide vahel täielikult internaliseeritud ning kõik riigid ei pidanud inimõigusi kui käitumisreeglite kogumit sise- ja välispoliitika tasandil otsustamisprotsessi jooksul iseenesestmõistetavaks. Seda demonstreerivad tabelid 1 ja 2, kus on välja toodud 193 ÜRO liikmesriigi inimõiguste olukorra hinnang *Freedom House*'ilt Inimõiguste Nõukogu üldise korralise ülevaatuse algusaastal, mis vastavalt riigile toimus kas 2008., 2009., 2010. või 2011. aastal. Kuna ülevaatusprotsess algas riigiti erineval ajal (2008–2011), saab inimõigustealaste normide taset demonstreerida ülevaatuste algusaastatel kokkuvõtlikult, mitte ühel kindlal aastal. Seega läbi aastate oli riikide jaotus järgnev: 2008–2010 hinnati igal aastal 48 riiki ja 2011. aastal 49 riiki.

Tabelitest nr. 1 ja nr. 2 saab välja tuua, et 193 ÜRO liikmesriigi keskmine indeksi hinnang on 3,295, mis asub *Freedom House*'i skaalal 1,0-7,0 (1,0 kõige parem; 7,0 kõige halvem) küllaltki keskel. Kui lähtuda teoreetilisest osast, peaksid inimõiguste alased normid olema rahvusvahelise kogukonna poolt internaliseerunud siis, kui riikide inimõiguste olukord oleks *Freedom House*'i hinnangul selgelt 1,0 juures. Praegusel hetkel on aga selge, et ideaalset 1,0 indeksit ei ole organisatsiooni riigid saavutanud.

Indeksi väärtused	Sagedus	Protsent
1,0	47	24,4
1,5	12	6,2
2,0	17	8,8
2,5	11	5,7
3,0	14	7,3
3,5	15	7,8
4,0	12	6,2
4,5	9	4,7
5,0	13	6,7
5,5	19	9,8
6,0	7	3,6
6,5	8	4,1
7,0	9	4,7
Kokku	193	100,0

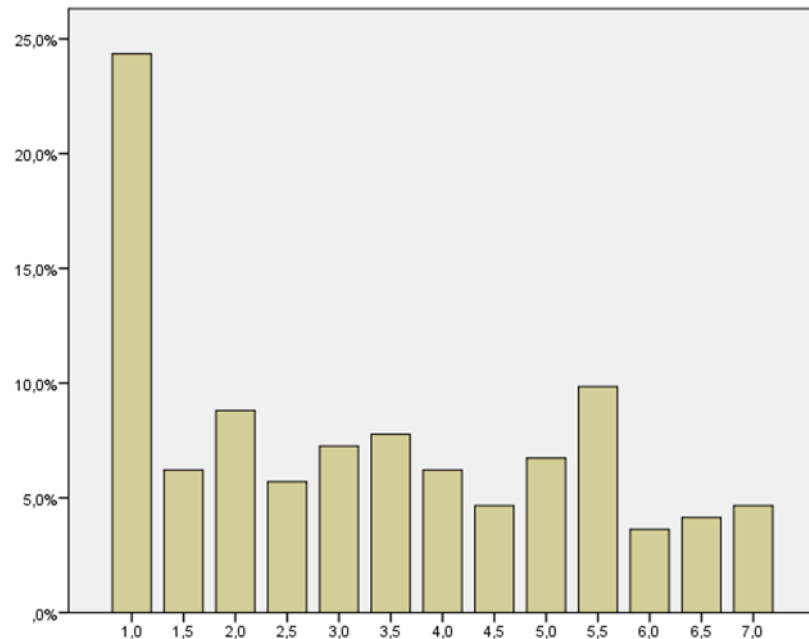
N	Valid	193
	Missing	0
Mean		3,295
Median		3,000
Std. Deviation		1,9494
Range		6,0
Minimum		1,0
Maximum		7,0

Tabel nr. 1 – *Freedom House'i riikide indeksite sagedus nende Inimõiguste Nõukogu korralise ülevaatusel algusaastatel (2008-2011).*

Tabel nr. 2 – *Freedom House'i indeksite statistika Inimõiguste Nõukogu korralise ülevaatusel algusaastatel (2008-2011).*

Nagu 193 ÜRO liikmesriigi andmed demonstreerivad, ei ole inimõigused ÜRO süsteemis enne Inimõiguste Nõukogu ülevaatusprotsessi internaliseerunud, kuid tänu küllaltki suurele hulgale normikandjatele on inimõigused kui normid siiski suundunud normide kaskaadi astmesse. Seda saab demonstreerida jällegi *Freedom House'i* indeksite põhjal. *Freedom House* jaotab enda indeksites riigid „vabade“ ehk inimõigusi kõige rohkem austavamate riikide alla indeksiga 1-2,5. Antud uuringus demonstreerivad graafik nr. 1 ja tabel nr. 1, et kõige suurema protsendi indeksi hinnangutest (24,4%) moodustavad need 47 riiki, kelle inimõiguste seis on *Freedom House* määratlenud kui kõige vabamad ja inimõigusi austavamad riigid ehk teisisõnu on nende indeks 1,0. Edasiselt on indeksitega 1,5; 2,0 ja 2,5, ehk neid riike mis mahuvad veel *Freedom House'i* „vabade“ riikide hulka, vastavalt 12, 17 ja 11. Riigid indeksiga 1-2,5 moodustavad seega ÜRO Inimõiguste Nõukogu tuumiku ning on ühtlasi ka nendeks riikideks, kes on Martha Finnemore'i ja Kathryn Sikkniki järgi põhilised normikandjad. Normide elutsükli teooria kohaselt toimus üleminek normide kaskaadi astmesse siis, kui teatud hulk riike, teooria kohaselt oli selleks 1/3 kogu organisatsiooni liikmete arvust, võtavad enda kanda organisatsiooni põhilised normid. Antud uurimuse kohaselt oleks selliseid riike 87, mis ületab 1/3 organisatsiooni riikide arvu (64) kindlalt.

Graafik nr. 1 demonstreerib hästi ka ülejäänud indeksipunktide jaotumist, mis varieeruvad 3% ja 9% vahel, mis tähendab et ülejäänud indeksipunktid on protsentuaalselt küllaltki võrdselt jaotunud.

Graafik nr. 1 - *Freedom House'i maailma vabaduse indeksi jaotumine 193 ÜRO liikmesriigi korralise ülevaatusprotsesside alguse aastatel (2008-2011).*

Välja saab ka tuua selle, et kõige hullemaid riike, ehk riike, mille kodaniku- ja tsiviilvabadused on *Freedom House'i* poolt hinnatud indeksiga 7,0 on 193 ÜRO liikmesriigi hulgas 9, mis ei ole koguhulka vaadates protsentuaalselt kuigi suur hulk (4,7%).

Seega saab väita, et sellel hetkel, kui riigid oma ülevaatusale asusid, ei olnud inimõigused kui normid organisatsiooniliselt internaliseerunud, vaid asusid pigem normide kaskaadi etapis. Keskmise *Freedom House'i* indeksi hinnanguga 3,295 ei ole organisatsioonisiselt inimõigused veel igapäevapoliitikas päris iseenesestmõistetavaks muutunud. Samas on normid leidnud endale ÜRO Inimõiguste Nõukogus organisatsioonilise platvormi ning on ka üle 1/3 organisatsiooni liikmete seas kinnistunud, mis olid normide elutsükli teise staadiumi tingimusteks. Seetõttu saab väita, et inimõigused kui normid on jõudnud ÜRO-s normide elutsükli teise – normide kaskaadi – astmesse. Järgmine küsimus peitub aga selles, kuidas on välja näinud ÜRO Inimõiguste Nõukogu sotsialiseerimisprotsess, mis teooria kohaselt peaks inimõiguste arengule ja selle alaste normide kinnistumisele kaasa aitama.

5.2. ÜRO Inimõiguste Nõukogu aktiivne ja positiivsele arengule suunitletud sotsialiseerimisprotsess

Lähtuvalt antud bakalaureusetöö teoreetilisest osast, saab eeldada, et Inimõiguste Nõukogu teostab läbi enda üldise korralise ülevaatus aktiivset sotsialiseerimisprotsessi, et mõjutada inimõigustealaste normide internaliseerimist. Sotsialiseerimisprotsessi teostakse läbi selle, et ülevaatusel osalevad riigid rõhutavad protsessis hinnangu all oleva riigi saavutusi ja positiivset arengut kui ka halvustust ning eraldatust. Antud asjaolu kirjeldab ka küllaltki täpselt ÜRO Inimõiguste Nõukogus toimuvat sotsialiseerimisprotsessi.

Nagu antud uurimistöö teoreetilises osas eelnevalt demonstreeritud, on ÜRO Inimõiguste Nõukogul selgelt välja töötatud süsteem, mis tagab ülevaatus erapooletuse, kaasates võimalikult palju erinevaid osapooli ja nende raporteid: riiki ennast, ÜRO-d ja ka NGO-sid. Tuginedes andmestikule⁵⁷ on näha, et ÜRO Inimõiguste Nõukogu on aastatel 2008–2011 teostanud kõigi enda 193 liikmesriigi puhul korralist ülevaatus. 2008, 2009 ja 2010 teostati igal aastal ülevaatus 48 riigi kohta. 2010. aastal oli riikide hulgaks 49. Antud uurimistöö teoreetilisest osast saab tuletada, et organisatsiooni normide homogeensuse edendamiseks võib organisatsiooni tagasiside kindlale liikmele olla kas positiivne või negatiivne. Samas pakkus uurimuse teoreetiline osa, et ülemaailmse normide internaliseerumiseks on vajalik võimalikult paljude riikide kaasamine sotsialiseerimisprotsessi, mistõttu negatiivne tagasiside ei täida antud juhul enda ülesannet. Selle tõttu võib eeldada, et normide kinnistumisel üritab organisatsioon ja selle liikmed pakkuda positiivset, kiitvat ja tulemusi rõhutavat tagasisidet. Kui vaadelda 193 ÜRO liikmesriigi Inimõiguste Nõukogu korralise ülevaatus andmeid, on võimalik ka antud teooriat kinnitada.

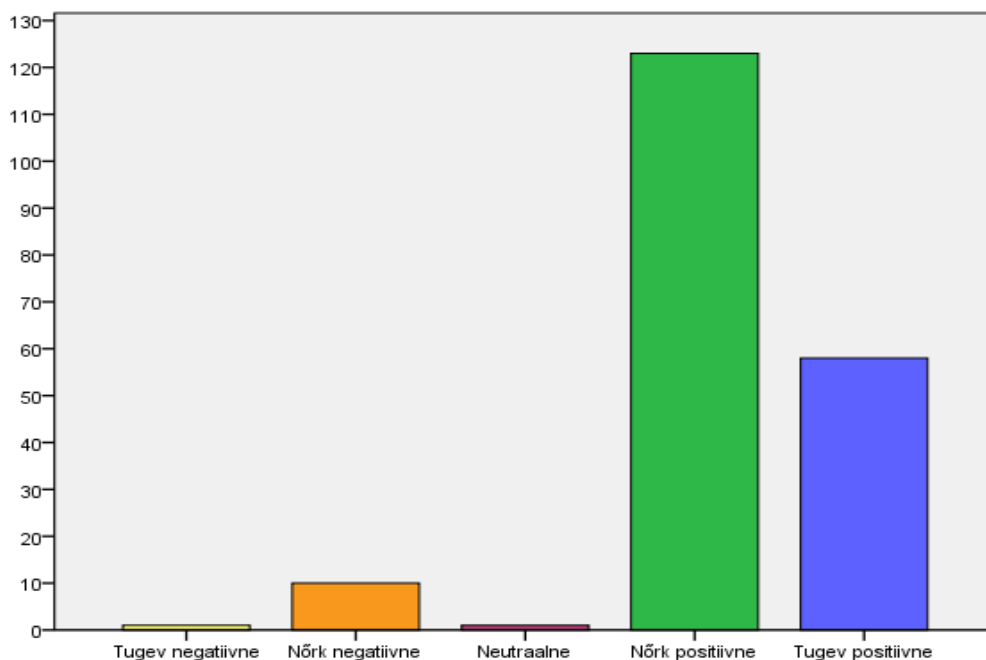
---

⁵⁷ Vt. lisa 1 andmestik.

Hinnangud	Sagedus	Protsent
Tugev negatiivne	1	,5
Nõrk negatiivne	10	5,2
Neutraalne	1	,5
Nõrk positiivne	123	63,7
Tugev positiivne	58	30,1
Kokku	193	100,0

Tabel nr. 3 – ÜRO Inimõiguste Nõukogu üldise korralise ülevaatusel osalenud riikide hinnangud vaatluse all olevatele riikidele kollektiivse statistikana skaalal tugev negatiivne kuni tugev positiivne.

Nagu on näha tabelist nr. 3, siis kõige suurema osa hinnangutest – 123 riigi puhul – moodustas „nõrk positiivne“ tagasiside (63,7%). 58 riigi puhul oli üldine hinnang „tugev positiivne“ (30,1%). Järgneval kohal oli 10 riigi puhul „nõrk negatiivne“ tagasiside (5,2%) ja ühe riigi puhul oli tagasiside „tugev negatiivne“ (0,5%). Lisaks jäi üldine arvamus ka ühe riigi puhul „neutraalseks“. Ainus riik, kes sai oma tagasisides hinnangu „tugev negatiivne“ oli Iisrael ning ainsa „neutraalse“ hinnangu sai enda inimõiguste olukorra kohaselt Jaapan.

Graafik nr. 2 - ÜRO Inimõiguste Nõukogu üldise korralise ülevaatusel osalenud riikide hinnangud vaatluse all olevatele riikidele vahemikus tugev negatiivne kuni tugev positiivne.

Hinnangute jaotumist demonstreerib ka graafik nr. 2, kus on selgelt näha, et mõlemad positiivsed hinnangud on teistest ulatuslikumalt esindatud. Ülevaatusel osalevad riigid pole vaatluse all olevate riikide kohta selgelt negatiivset tagasisidet andnud. Sellest tulenevalt võib väita, et *Freedom House*'i poolt hinnatava olukorra ja teiste riikide hinnangutel ei ole olemas seost. Ülevaadeldavate riikide puhul ei lähtunud nende inimõigustealastest rikkumistest, vaid rõhutati pigem väikeseid saavutusi ja kordaminekuid, selle asemel et välja tuua ainult suuri rikkumisi. Tabel nr. 4 demonstreerib vaatluse all oleva riigi *Freedom House*'i hinnangu ja riikide üldise hinnangu suhet, mis näitab, et statistiliselt olulist korrelatsiooni nende kahe teguri vahel ei ole. Pearsoni korrelatsiooni indeks, mis ideaalse korrelatsiooni puhul peaks olema 1 ligidal, on antud kahe tunnuse puhul 0,020, mis tähistab, et nende kahe muutuja puhul ei esine tugevat seost. Sigma väärtus on antud juhul 0,393, mis olles suurem kui 0,05 – piir, mis tähistab statistilist olulisust – näitab ära, et kahe muutuja vaheline suhe ei ole statistiliselt oluline ehk muutused ühes näitajas ei too kaasa muutusi teises. Muutus *Freedom House*'i indeksis ei tähista automaatset muudatust riikide hinnangu skaalal.

		Ülevaatusel all oleva riigi inimõiguste olukord (FH indeks)	Ülevaatusel all oleva riigi hinnang teiste riikide poolt
Ülevaatusel all oleva riigi inimõiguste olukord (FH indeks)	Pearson Correlation	1	,020
	Sig. (1-tailed)		,393
	N	193	193
Ülevaatusel all oleva riigi hinnang teiste riikide poolt	Pearson Correlation	,020	1
	Sig. (1-tailed)	,393	
	N	193	193

Tabel nr. 4 – Korrelatsioonitabel ülevaatusel all oleva riigi *Freedom House*'i inimõiguste olukorra ja teiste riikide hinnangute vahel.

Seega saab väita, et ÜRO Inimõiguste Nõukogus toimub aktiivne sotsialiseerimisprotsess, mis rõhutab oma töös pigem positiivset arengut kui üldist inimõiguste olukorda, mis osade riikide puhul võib olla küllaltki halvas seisus. ÜRO Inimõiguste Nõukogu töö on seega suunitletud pigem positiivsele tagasisidele kui halvustamisele ja avalikule hukkamõistule, mille läbi üritatakse saavutada inimõiguste ülemaailmne internaliseeritus. Sellega on teoreetilises osas püstitatud väide kinnitatud, et enda normiloomise protsessis teostatakse ÜRO Inimõiguste Nõukogus aktiivset ja positiivsel tagasisidel põhinevat sotsialiseerimisprotsessi.

5.3. ÜRO liikmesriikide inimõiguste paigutus normide elutsüklis Inimõiguste Nõukogu üldise korralise ülevaatuse järel

Antud bakalaureusetöö peamine uurimisprobleem keskendus sellele, milline on olnud Inimõiguste Nõukogu mõju enda liikmesriikide inimõiguste arengus. Nagu eelnevalt välja toodud, ei olnud inimõigustealased normid enne ülevaatusprotsessi organisatsioonis internaliseerunud. Et leida kesksele uurimisprobleemile vastus, toon järgnevalt välja ÜRO liikmesriikide inimõiguste olukorra pärast Inimõiguste Nõukogu üldist korralist ülevaatust.

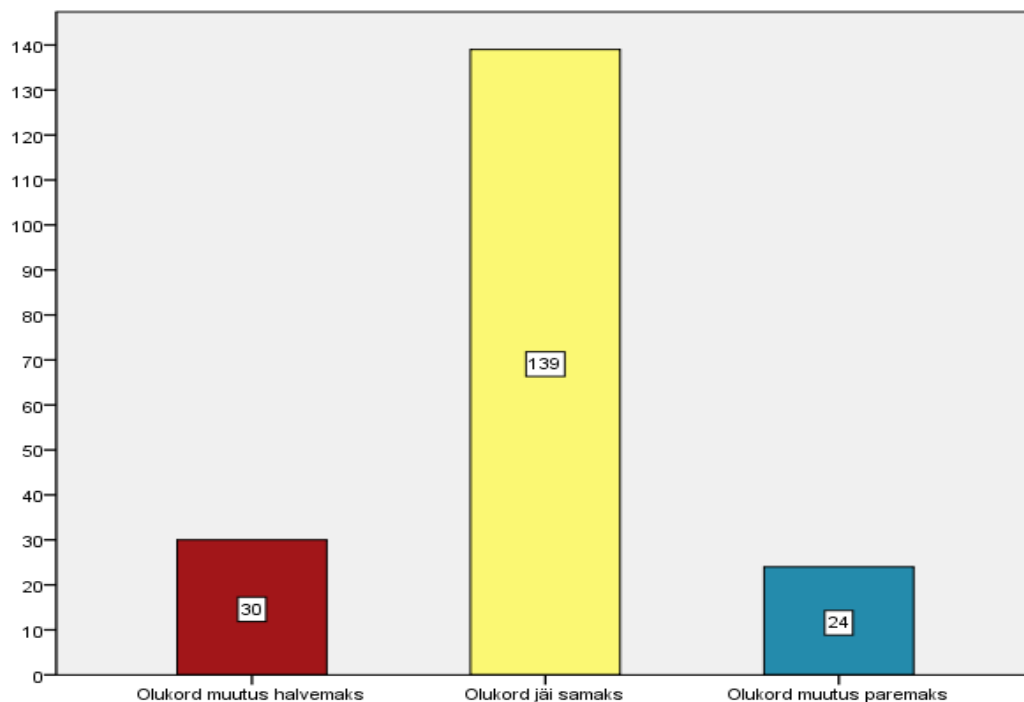
Uurimistöö käigus koostatud andmestikus⁵⁸ on välja toodud riikide inimõiguste olukorda väljendav *Freedom House*'i indeksi muutus, vahemikuga Inimõiguste Nõukogu korralise ülevaatuse algusest kuni 2013. aastani ehk viimase aastani, millal hetkeseisuga⁵⁹ on *Freedom House* enda andmeid avaldanud. Seega demonstreerib antud punkt seda, kuidas on riigi inimõiguste olukord muutunud pärast inimõigustealast ülevaatust. Selgituseks tuleb jällegi lisada, et iga ÜRO liikmesriigi ülevaatus toimus vahemikus 2008–2011. Näiteks oli Eesti ülevaatus aastal 2011., Argentina oma 2008., Albaania ülevaatus 2009. ja Andorra oma 2010. aastal. Seega algas nende riikide ülevaatus küll erinevatel aastatel, aga antud töös on uuringu lõpuaasta kõigil ühine: 2013. Muidugi tekib probleem, et 2008. aastal ja 2011. aastal läbiviidud ülevaatused ei ole võrdses seisus, sest 2008. aasta riikidel on olnud kolm aastat rohkem oma potentsiaalsete inimõigustealaste muudatuste teostamiseks kui 2011. aasta ülevaatus alustanud riikidel. Sellest hoolimata peaks analüüs demonstreerima teatud suundumisi kas ühes või teises suunas.

Andmete analüüsi tulemusena saab välja tuua, kuidas ÜRO Inimõiguste Nõukogu korraline ülevaatus on mõjunud riikide inimõiguste olukorrale. Nagu demonstreerib graafik nr. 3, siis 193st ÜRO liikmesriigist, kes ka kõik Inimõiguste Nõukogu korralise ülevaatuse läbisid, muutus inimõiguste olukord aastaks 2013 vastavalt *Freedom House*'i *Freedom in the World* indeksile paremaks 24 riigil; olukord läks halvemaks 30 riigil. Inimõiguste olukord jäi pärast korralist ülevaatus samaks 139 riigi puhul.

---

⁵⁸ Vt. lisa 1 andmestik.

⁵⁹ 02.05.2014 seisuga.

Graafik nr. 3 - ÜRO liikmesriikide inimõiguste alane muutus alates Inimõiguste Nõukogu korralisest ülevaatuses(2008,2009,2010 või 2011) kuni 2013. aastani.

Tabel nr. 5 demonstreerib ka, et kõige negatiivsem muutus oli kahe indeksiühiku võrra ja kõige suurem positiivne muutus kolme indeksiühiku võrra. Seega ei toimunud ühegi riigi puhul näiteks ulatuslikku hüpet 7,0 ehk kõige halvemas seisus olevast riigist 1,0-ni. Samuti demonstreerib tabel, et keskmine muutus asub -0,08 juures, mis näitab nõrka negatiivset muutust riikide inimõiguste indeksites. Andmekogumi mediaan, on vähem kallutatud üksikutest suurtest muudatusest, näitab et statistiline keskmine on täpselt 0.

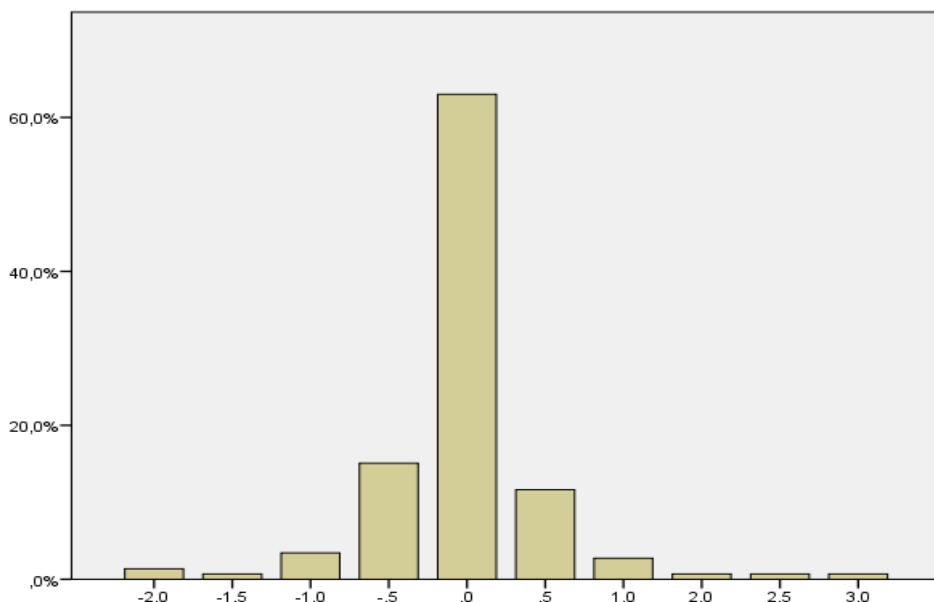
N	Valid	193
	Missing	0
Mean		-,008
Median		,000
Std. Deviation		,5012
Range		5,0
Minimum		-2,0
Maximum		3,0

Tabel nr. 5 – ÜRO liikmesriikide inimõiguste alase muutuse, vahemikus Inimõiguste Nõukogu ülevaatus (kas 2008,2009,2010 või 2011) kuni 2013, statistika.

Andmetele tuginedes saab seega väita, et ÜRO liikmesriikide hulgas pole inimõigustealaseid suuri muutuseid toimunud. Lisaks saab välja tuua ka selle, et riike, kus inimõiguste olukord on hullemaks läinud, on rohkem kui riike, kelle olukord on paremaks muutnud. Antud asjaolu viitab sellele, et organisatsiooni normide edendamise

platvorm ei ole oma ülesandeid täitnud. Vastupidi, muutus on pigem isegi nõrgalt negatiivse kaldega. Seega on näha selge suundumus, et ÜRO liikmesriikide puhul ei toimunud suurt muudatust inimõigustealaste normide internaliseerituse poole.

Kontrolli mõttes saab andmeanalüüsist veel eemaldada need demokraatlikud riigid, kus inimõiguste olukord on *Freedom House*'i indeksi kohaselt korralise ülevaatuses alguses ja lõpus olnud täpselt 1,0 ehk maailma esidemokraatiad ja inimõigusi kõige rohkem austavad riigid. Antud andmete korrigeerimine peaks seega demonstreerima just nende riikide arengut, kelle jaoks on sotsialiseerimisprotsess ja normide edendamine suunatud. Nagu antud juhul graafikult nr. 4 näha, jookseb muutuste mediaanjoon selgelt 0 juures ehk teiste sõnadega muutust ei ole ka toimunud nende riikide puhul, kes ei ole 1,0 ehk kõige parema indeksiga esidemokraatiad.

Graafik nr. 4 - ÜRO liikmesriikide inimõiguste alane muutus alates Inimõiguste Nõukogu korralisest ülevaatuseni kuni 2013. aastani, riikide puhul, kelle korralise ülevaatuses algus- ja lõpphinna ei olnud 1,0.

Graafik nr. 4 demonstreerib selgelt, et üle 60% riikide puhul jäi inimõiguste olukord täpselt samaks ning kõige suuremal hulgal toimus muutusi kõigest 0,5 indeksipunkti ulatuses, mis ei demonstreeri kuigi suurejoonelist muudatust. Graafikult saab välja tuua ka selle, et riike, kus muutus olukord paremaks, on peaaegu et võrdselt nende riikidega, kus olukord halvenes. Seega kinnitab see eelnevalt välja toodud tulemust, mis väitis, et suuremahulisi muudatusi inimõiguste valdkonnas pole toimunud. Andmeanalüüsi tulemusel saab väita, et silmatorkavaid muutusi inimõigustealaste normide

internaliseerituse poole ei toimunud ehk Inimõiguste Nõukogu üldise korralise ülevaatus mõju enda liikmesriikide inimõigustealaste normide arengule on minimaalne. Kuigi graafik nr. 4 demonstreerib, et nende riikide hulgas, kes ei olnud uuringu alguses ja lõppedes hinnatud *Freedom House*'i indeksiga 1,0 ei toiminud üle 60% riikide puhul mingit inimõigustealast muudatust, saab ülejäänud riikide puhul ikkagi välja tuua mingi muutuse, olgugi et muutused olid mõlemad positiivsed ja negatiivsed. Need muudatused olid aga küllaltki minimaalsed. Seega on antud bakalaureusetöö empiiriline osa kinnitanud töö hüpoteesi: Inimõiguste Nõukogu üldise korralise ülevaatus mõju on mõõdetav ning selle mõju enda liikmesriikide inimõiguste arengule on minimaalne.

Käesoleva uurimistöö puhul tuleb kindlasti mõista, et Inimõiguste Nõukogu ja selle tegevus ei saa olla ainsad faktorid riigi inimõigustealaste muutuste mõõtmisel. Käesolev bakalaureusetöö on antud kujul eelkõige probleemi kaardistav ehk demonstreerib, kuidas ÜRO Inimõiguste Nõukogu üldine korraline ülevaatus ei oma liikmesriikide inimõiguste olukorrale väga suurt mõju. Edasiste uurimiste käigus tuleks otsida juba teisi tegureid, miks inimõigustealased normid ei ole antud uurimistöös esitatud teooria kohaselt normide elutsükli edasi arenenud ning ei ole organisatsiooni siseselt niivõrd edukalt kinnistunud.

Antud uurimust saaks kindlasti edasi arendada ja võtta arvesse ka tunduvalt suuremamahulisemalt teisi faktoreid ja põhjused, mida selle bakalaureusetöö mahu raames ei olnud võimalik käsitleda. Näiteks tasuks kindlasti edasist uurimist asjaolu, miks osade riikide inimõigustealane olukord on *Freedom House*'i indeksite kohaselt pärast Inimõiguste Nõukogu tegevust langenud, samas riikide enda hinnang ülevaatusel rõhutab nende kohta positiivseid samme. Kuigi teoreetilise osa põhjal võib väita, et organisatsioon toonitab pigem väiksemaid kordaminekuid, on siiski vajalik edasi uurida ka täpsemalt, mis võivad riikide hinnanguid mõjutada. Edasistes uuringutes saab seada näiteks hüpoteesi, et riikide hinnanguid võivad mõjutada geograafilised, kultuurilised või ajaloolised sidemed ülevaatluse all oleva riigiga, mistõttu võib riigi hinnang kujuneda vähem objektiivsemaks kui esialgselt võiks arvata. Sellest tulenevalt võib tekkida erinevus *Freedom House*'i ja ÜRO liikmesriikide hinnangutes.

Kokkuvõte

Alates ÜRO põhikirja ja inimõiguste ülddeklaratsiooni vastuvõtmisest, on ÜRO püüdnud kaasa aidata inimõigustealaste normide kinnistumisele. Inimõigused kui rahvusvahelised normid on ÜRO arenguga leidnud endale organisatsioonilise aluspõhja, kus need on selgelt ja üheselt mõistetavalt institutsionaliseeritud. Samuti on organisatsioonis selge hulk tuumikriike, kes on peamised normide kandjad. Sellest tulenevalt asuvad inimõigused normi elutsükli normide kaskaadi etapis. Inimõigused on riikide vahel levinud, aga ei ole saavutanud veel normide elutsükli kõige olulisemat – internaliseerituse – astet.

Uurimistöö andmeanalüüsile tuginedes saab väita, et inimõigused kui normid ei ole organisatsioonis internaliseerunud ehk ei ole muutunud organisatsiooni liikmete puhul iseenesestmõistetavaks. Käesoleva bakalaureusetöö empiirilisele osale viidates ei ole ÜRO ja täpsemalt ÜRO Inimõiguste Nõukogu töö inimõigustealaste normide internaliseerumisele suurel määral kaasa aidanud. Kuigi organisatsioonisiselt on loodud platvorm aktiivsele ja positiivsele tagasisidele suunitletud sotsialiseerimisprotsessile, ei ole see riikide inimõiguste olukorra paranemisel väga suurt rolli mänginud. Inimõiguste Nõukogu korralise ülevaatuse mõju on jäänud loodetust kesisemaks, väljendudes selles, et suure enamuse riikide puhul, kes on ülevaatusprotsessi tsükli läbinud, ei ole inimõiguste olukord muutnud ei paremaks ega ka halvemaks, samas minimaalset liikumist ühele või teisele poole saab siiski täheldada. Uurimistöö tulemusel saab välja tuua ka, et Inimõiguste Nõukogu ülevaatusprotsessi läbinud riike, kelle inimõiguste olukord on muutunud halvemaks, on rohkem kui neid, kelle olukord on läinud paremaks. Sellega pidas paika töö alguses esitatud hüpotees, et ÜRO Inimõiguste Nõukogu üldise korralise ülevaatuse töö on mõõdetav ja selle töö mõju saab identifitseerida pärast mõõtmist. Töö tulemusel saab väita, et üldise korralise ülevaatuse töö mõju on minimaalne.

Kuigi ÜRO roll inimõigustealaste normide elutsükli on olnud ajalooliselt tähtis – organisatsiooni abil on inimõigused rahvusvahelisel areenil leidnud soliidse arengupinna – ei ole organisatsiooni tegevus aidanud kaasa järgmisele arenguhüppele. Põhjuseid, miks antud suunas arengut toimunud ei ole, tuleb uurida juba täpsemalt ning seda ka tunduvalt suuremas mahus kui antud bakalaureusetöö maht seda võimaldas.

Kasutatud kirjandus

1. Archer, Clive. 2001. *International Organisations*. 3rd ed. New York: Routledge.
2. Armstrong, David A. 2011. „Stability And Change In The Freedom House Political Rights And Civil Liberties Measures." *Journal Of Peace Research* 48.5: 653-662. Internet. Avatud 10. mai 2014.
3. Bearce, David ja Bondanella, Stacy. 2007. „Intergovernmental Organizations, Socialization, and Member-State Interest Convergence." *International Organization* 61.4: 703-733. Internet. Avatud 10. mai 2014.
4. Broms, Bengt. 1990. *The United Nations*. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.
5. Drzewicki, Krysztof. 2001. „Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikiri ja inimõiguste ülddeklaratsioon." raamatust: R. Hanski, & M. Suksi (Toim-d), *Rahvusvahelised inimõigused ja nende kaitse: sissejuhatav käsiraamat*.
6. Engert, Stefan. 2010. *EU Enlargement and Socialization*. New York: Routledge.
7. Finnemore, Martha, ja Sikkink, Kathryn. 1998. „International Norm Dynamics and Political Change." *International Organization* 52.4: 887-917. Internet. Avatud 1. aprill.
8. Flockhart, Trine. 2005. „Socialization and Democratization: a Tenuous but Intriguing Link." raamatust: T. Flockhart (Toim.), *Socializing Democratic Norms: The Role of International Organizations* (lkd. 1-20). New York: Palgrave Macmillan Ltd.
9. Forsythe, David. P. 1989. „The United Nations and Human Rights, 1945-1985." raamatust: P. F. Diehl, *The Politics of International Organizations: Patterns and Insights* (lkd. 322-342). Pacific Grove: Brooks/Cole Publishing Company.
10. Freedman, Rosa. 2013. „The United Nations Human Rights Council: More Of The Same?" *Wisconsin International Law Journal* 31.2: 208-251. Internet. Avatud 15. aprill.
11. Freedom House. Freedomhouse.org. Freedom in the World 2014 Methodology. Internet. Avatud 14 mai 2014. <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world-2014/methodology#.UuEq87Qo71I>
12. Freedom House. Freedomhouse.org. *Freedom in the World: Aggregate and Subcategory Scores*. Internet. Avatud. 13 aprill 2014. Saadaval: <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world-aggregate-and-subcategory-scores#.UuErFLQo71I>.

13. Freedom House. Freedomhouse.org. *Freedom in the world: Country ratings and status, FIW 1973-2014 (EXCEL)*. Internet. Avatud 13 aprill 2014. Saadaval: <http://www.freedomhouse.org/report-types/freedom-world>.
14. Gaer, Felice. 2007. „A Voice Not an Echo: Universal Periodic Review and the UN Treaty Body System.“ *Human Rights Law Review* 7.1: 109-139. Internet. Avatud 10. mai 2014.
15. Giannone, Diego. 2010. „Political And Ideological Aspects In The Measurement Of Democracy: The Freedom House Case.“ *Democratization* 17.1: mem68-97. Internet. Avatud 10. mai 2014.
16. Kratochwil, Friedrich. 1989. *Rules, Norms, and Decisions*. Cambridge: Cambridge Univeristy Press
17. Krook, Mona L. ja True, Jacqui. 2012. „Rethinking the life cycles of international norms: The United Nations and the global promotion of gender equality.“ *European Journal of International Relations* 18.1: 103-127. Internet. Avatud 10. mai 2014.
18. Lehtonen, Markku. 2009. „OECD peer reviews and policy convergence.“ raamatust: F. Biermann, B. Siebenhüner, & A. Schreyögg (Toim-d), *International Organizations in Global Environmental Governance* (lk 71-91). New York: Routledge.
19. McMahon, Edward. ja Ascherio, Marta. 2012. „A Step Ahead In Promoting Human Rights? The Universal Periodic Review Of The UN Human Rights Council.“ *Global Governance* 18.2: 231-248. Internet. Avatud 10. mai 2014.
20. Office of the High Commissioner for Human Rights. Ohchr.org. *Universal Periodic Review*. Internet. Avatud 11. aprill 2014. Saadaval: <http://www.ohchr.org/en/hrbodies/upr/pages/uprmain.aspx>
21. Office of the High Commissioner for Human Rights. Ohcr.org. *Universal Periodic Review Documentation*. Internet. Avatud 13 aprill 2014. Saadaval: <http://www.ohchr.org/en/hrbodies/upr/pages/Documentation.aspx>
22. Redondo, Elvira D. 2008. „The Universal Periodic Review Of The UN Human Rights Council: An Assessment Of The First Session.“ *Chinese Journal Of International Law* 7.3: 721-734. Internet. Avatud 15 aprill 2014.
23. Smith, Rhona. 2013. „To See Themselves As Others See Them": The Five Permanent Members Of The Security Council And The Human Rights Council's

- Universal Periodic Review." *Human Rights Quarterly* 35.1: 1-35. Internet. Avatud 15. aprill 2014.
24. Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikiri ning Rahvusvahelise Kohtu statuut. 1996. Riigi Teataja II osa , nr 24, artikkel 95. Internet. Viimati külastatud 13. aprill 2014. Saadaval: <https://www.riigiteataja.ee/akt/555597>
25. ÜRO Inimõiguste Ülemkomissari Büroo. Faktileht: Inimõiguste Nõukogu – üldine perioodiline ülevaatus. Avatud. 11. Aprill. Saadaval: http://www.vm.ee/sites/default/files/UPR_faktileht_ET.pdf
26. ÜRO Peaassamblee resolutsioon 60/251, *Human Rights Council*, A/RES/60/251 (03.04.2006). Internet. Avatud 11. aprill 2014. saadaval: http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/a.res.60.251_en.pdf.
27. Villmann, Siret. 2013. „Domineeriva poliitilise jõu mõju demokraatia arengule India, Eesti ja Rumeenia näitel“. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
28. Waltz, Kenneth. 1979. *Theory of International Politics*. Reading: Addison-Wesley.

Lisad

1. ÜRO liikmesriikide *Freedom House*'i ja Inimõiguste Nõukogu korralise ülevaatusse statistikat kajastav andmestik

Riigid	UPR'i aasta	Vaatluse lõpp	FH Muutuse Algus	FH Muutuse Lõpp	Muutus	Riike, kes komm. ent.	Komm. arv			Komm. %			Väärtus skaalal	Riigi hinnang skaalal
							pos	neutr	neg	Pos %	Neut %	Neg %		
Afganistan	2009	2013	6,0	6,0	0,0	59	18	24	17	30,5	40,7	28,8	1,98	Nõrk positiivne
Albania	2009	2013	3,0	3,0	0,0	47	21	17	9	44,7	36,2	19,1	1,74	Nõrk positiivne
Algeria	2008	2013	5,5	5,5	0,0	46	22	24	0	47,8	52,2	0,0	1,52	Nõrk positiivne
Andorra	2010	2013	1,0	1,0	0,0	22	18	4	0	81,8	18,2	0,0	1,18	Tugev positiivne
Angola	2010	2013	5,5	5,5	0,0	56	33	14	9	58,9	25,0	16,1	1,57	Nõrk positiivne
Antigua & Barbuda	2011	2013	2,5	2,0	0,5	29	19	4	6	65,5	13,8	20,7	1,55	Nõrk positiivne
Argentina	2008	2013	1,0	1,0	0,0	32	10	17	5	31,3	53,1	15,6	1,84	Nõrk positiivne
Armenia	2010	2013	5,0	4,5	0,5	47	29	10	8	61,7	21,3	17,0	1,55	Nõrk positiivne
Azerbaijan	2009	2013	5,5	6,0	-0,5	58	25	22	11	43,1	37,9	19,0	1,76	Nõrk positiivne
Australia	2011	2013	2,0	2,0	0,0	53	34	9	10	64,2	17,0	18,9	1,55	Nõrk positiivne
Austria	2011	2013	1,0	1,0	0,0	54	30	17	7	55,6	31,5	13,0	1,57	Nõrk positiivne
Bahamas	2008	2013	1,0	1,0	0,0	27	12	11	4	44,4	40,7	14,8	1,70	Nõrk positiivne
Bahrain	2008	2013	5,0	6,0	-1,0	36	27	9	0	75,0	25,0	0,0	1,25	Tugev positiivne
Bangladesh	2009	2013	4,0	3,5	0,5	48	27	14	7	56,3	29,2	14,6	1,58	Nõrk positiivne
Barbados	2008	2013	1,0	1,0	0,0	30	13	13	4	43,3	43,3	13,3	1,70	Nõrk positiivne
Belarus	2010	2013	6,5	6,5	0,0	53	36	5	12	67,9	9,4	22,6	1,55	Nõrk positiivne
Belgium	2011	2013	1,0	1,0	0,0	49	22	19	8	44,9	38,8	16,3	1,71	Nõrk positiivne
Belize	2009	2013	1,5	1,5	0,0	20	6	11	3	30,0	55,0	15,0	1,85	Nõrk positiivne
Benin	2008	2013	2,0	2,0	0,0	40	25	12	3	62,5	30,0	7,5	1,45	Tugev positiivne
Bhutan	2009	2013	4,5	3,5	1,0	53	33	9	11	62,3	17,0	20,8	1,58	Nõrk positiivne
Bolivia	2010	2013	3,0	3,0	0,0	53	33	14	6	62,3	26,4	11,3	1,49	Tugev positiivne
Bosnia-Herzegovina	2010	2013	3,5	3,0	0,5	47	18	15	14	38,3	31,9	29,8	1,91	Nõrk positiivne
Botswana	2008	2013	2,0	2,5	-0,5	42	7	26	9	16,7	61,9	21,4	2,05	Nõrk negatiivne
Brazil	2008	2013	2,0	2,0	0,0	44	21	19	4	47,7	43,2	9,1	1,61	Nõrk positiivne
Brunei	2009	2013	5,5	5,5	0,0	54	42	6	6	77,8	11,1	11,1	1,33	Tugev positiivne
Bulgaria	2010	2013	2,0	2,0	0,0	45	24	17	4	53,3	37,8	8,9	1,56	Nõrk positiivne
Burkina Faso	2008	2013	4,0	4,0	0,0	46	25	14	7	54,3	30,4	15,2	1,61	Nõrk positiivne
Burma (Myanmar)	2011	2013	6,5	5,5	1,0	57	31	11	13	54,4	19,3	22,8	1,61	Nõrk positiivne
Burundi	2008	2013	4,5	5,0	-0,5	41	8	15	18	19,5	36,6	43,9	2,24	Nõrk negatiivne
Cambodia	2009	2013	5,5	5,5	0,0	53	31	9	13	58,5	17,0	24,5	1,66	Nõrk positiivne
Cameroon	2009	2013	6,0	6,0	0,0	54	35	11	8	64,8	20,4	14,8	1,50	Nõrk positiivne
Canada	2009	2013	1,0	1,0	0,0	45	24	14	7	53,3	31,1	15,6	1,62	Nõrk positiivne
Cape Verde	2008	2013	1,0	1,0	0,0	24	12	7	5	50,0	29,2	20,8	1,71	Nõrk positiivne
Central African Republic	2009	2013	5,0	7,0	-2,0	43	9	22	12	20,9	51,2	27,9	2,07	Nõrk negatiivne

Chad	2009	2013	6,5	6,5	0,0	49	17	21	11	34,7	42,9	22,4	1,88	Nörk positiivne
Chile	2009	2013	1,0	1,0	0,0	51	19	24	8	37,3	47,1	15,7	1,78	Nörk positiivne
China	2009	2013	6,5	6,5	0,0	60	43	11	6	71,7	18,3	10,0	1,38	Tugev positiivne
Colombia	2008	2013	3,5	3,5	0,0	43	20	15	8	46,5	34,9	18,6	1,72	Nörk positiivne
Comoros	2009	2013	3,5	3,5	0,0	31	15	13	3	48,4	41,9	9,7	1,61	Nörk positiivne
Congo (Brazzavill e)	2009	2013	5,5	5,5	0,0	44	14	20	10	31,8	45,5	22,7	1,91	Nörk positiivne
Congo (Kinshasa)	2009	2013	6,0	6,0	0,0	59	26	18	15	44,1	30,5	25,4	1,81	Nörk positiivne
Costa Rica	2009	2013	1,0	1,0	0,0	45	30	13	2	66,7	28,9	4,4	1,38	Tugev positiivne
Cote divorcee	2009	2013	5,5	4,5	1,0	54	32	10	12	59,3	18,5	22,2	1,63	Nörk positiivne
Croatia	2010	2013	1,5	1,5	0,0	46	28	12	7	60,9	26,1	15,2	1,59	Nörk positiivne
Czech republic	2008	2013	1,0	1,0	0,0	21	10	7	4	47,6	33,3	19,0	1,71	Nörk positiivne
Cuba	2009	2013	6,5	6,5	0,0	60	50	6	4	83,3	10,0	6,7	1,23	Tugev positiivne
Cyprus	2009	2013	1,0	1,0	0,0	35	11	15	9	31,4	42,9	25,7	1,94	Nörk positiivne
Denmark	2011	2013	1,0	1,0	0,0	47	23	14	10	48,9	29,8	21,3	1,72	Nörk positiivne
Djibouti	2009	2013	5,0	5,5	-0,5	44	34	10	0	77,3	22,7	0,0	1,23	Tugev positiivne
Dominica	2009	2013	1,0	1,0	0,0	28	17	4	7	60,7	14,3	25,0	1,64	Nörk positiivne
Dominican Republic	2009	2013	2,0	2,5	-0,5	38	25	5	8	65,8	13,2	21,1	1,55	Nörk positiivne
East Timor	2011	2013	3,5	3,5	0,0	42	35	5	2	83,3	11,9	4,8	1,21	Tugev positiivne
Ecuador	2008	2013	3,0	3,0	0,0	33	14	14	5	42,4	42,4	15,2	1,73	Nörk positiivne
Egypt	2010	2013	5,5	5,5	0,0	53	37	11	5	69,8	20,8	9,4	1,40	Tugev positiivne
El Salvador	2010	2013	2,5	2,5	0,0	42	31	7	4	73,8	16,7	9,5	1,36	Tugev positiivne
Equatorial Guinea	2009	2013	7,0	7,0	0,0	40	23	8	9	57,5	20,0	22,5	1,65	Nörk positiivne
Eritrea	2009	2013	7,0	7,0	0,0	39	21	13	5	53,8	33,3	12,8	1,59	Nörk positiivne
Estonia	2011	2013	1,0	1,0	0,0	37	21	10	6	56,8	27,0	16,2	1,59	Nörk positiivne
Ethiopia	2009	2013	5,0	6,0	-1,0	53	27	13	13	50,9	24,5	24,5	1,74	Nörk positiivne
Fiji	2010	2013	5,0	5,0	0,0	31	3	10	18	9,7	32,3	58,1	2,48	Nörk negatiivne
Finland	2008	2013	1,0	1,0	0,0	21	12	6	3	57,1	28,6	14,3	1,57	Nörk positiivne
France	2008	2013	1,0	1,0	0,0	40	14	17	9	35,0	42,5	22,5	1,88	Nörk positiivne
Gabon	2008	2013	5,0	5,5	-0,5	36	11	18	7	30,6	50,0	19,4	1,89	Nörk positiivne
Gambia	2010	2013	5,0	6,0	-1,0	55	33	12	10	60,0	21,8	18,2	1,58	Nörk positiivne
Georgia	2011	2013	3,5	3,0	0,5	54	18	17	19	33,3	31,5	35,2	2,02	Nörk negatiivne
Germany	2009	2013	1,0	1,0	0,0	46	27	13	6	58,7	28,3	13,0	1,54	Nörk positiivne
Ghana	2008	2013	1,5	1,5	0,0	44	22	19	3	50,0	43,2	6,8	1,57	Nörk positiivne
Greece	2011	2013	2,0	2,0	0,0	48	28	14	6	58,3	29,2	12,5	1,54	Nörk positiivne
Grenada	2010	2013	1,5	1,5	0,0	28	20	5	3	71,4	17,9	10,7	1,39	Tugev positiivne
Guatemala	2008	2013	3,5	3,5	0,0	44	18	17	9	40,9	38,6	20,5	1,80	Nörk positiivne
Guinea	2010	2013	5,0	5,0	0,0	36	14	16	6	38,9	44,4	16,7	1,78	Nörk positiivne
Guinea Bissau	2010	2013	4,0	5,5	-1,5	32	15	11	6	46,9	34,4	18,8	1,72	Nörk positiivne
Guyana	2010	2013	2,5	2,5	0,0	32	23	3	6	71,9	9,4	18,8	1,47	Tugev positiivne
Haiti	2010	2013	4,5	4,5	0,0	51	30	14	7	58,8	27,5	13,7	1,55	Nörk positiivne
Honduras	2010	2013	4,0	4,0	0,0	44	19	14	11	43,2	31,8	25,0	1,82	Nörk positiivne

Hungary	2011	2013	1,5	1,5	0,0	48	19	19	10	39,6	39,6	20,8	1,81	Nõrk positiivne
Iceland	2011	2013	1,0	1,0	0,0	25	14	7	4	56,0	28,0	16,0	1,60	Nõrk positiivne
India	2008	2013	2,5	2,5	0,0	42	33	8	1	78,6	19,0	2,4	1,24	Tugev positiivne
Indonesia	2008	2013	2,5	3,0	-0,5	43	29	14	0	67,4	32,6	0,0	1,33	Tugev positiivne
Iran	2010	2013	6,0	6,0	0,0	53	24	7	22	45,3	13,2	41,5	1,96	Nõrk positiivne
Iraq	2010	2013	5,5	5,5	0,0	57	29	11	17	50,9	19,3	29,8	1,79	Nõrk positiivne
Ireland	2011	2013	1,0	1,0	0,0	49	31	10	8	63,3	20,4	16,3	1,53	Nõrk positiivne
Israel	2008	2013	1,5	1,5	0,0	54	2	21	31	3,7	38,9	57,4	2,54	Tugev negatiivne
Italy	2010	2013	1,5	1,0	0,5	51	15	17	19	29,4	33,3	37,3	2,08	Nõrk negatiivne
Jamaica	2010	2013	2,5	2,5	0,0	43	26	9	8	60,5	20,9	18,6	1,58	Nõrk positiivne
Japan	2008	2013	1,5	1,0	0,5	42	15	12	15	35,7	28,6	35,7	2,00	Neutraalne
Jordan	2009	2013	5,5	5,5	0,0	53	31	13	9	58,5	24,5	17,0	1,58	Nõrk positiivne
Kazakhstan	2010	2013	5,5	5,5	0,0	54	39	10	5	72,2	18,5	9,3	1,37	Tugev positiivne
Kenya	2010	2013	3,5	4,0	-0,5	55	34	13	8	61,8	23,6	14,5	1,53	Nõrk positiivne
Kiribati	2010	2013	1,0	1,0	0,0	28	11	12	5	39,3	42,9	17,9	1,79	Nõrk positiivne
Kuwait	2010	2013	4,5	5,0	-0,5	52	40	7	5	76,9	13,5	9,6	1,33	Tugev positiivne
Kyrgyzstan	2010	2013	5,0	5,0	0,0	51	25	14	12	49,0	27,5	23,5	1,75	Nõrk positiivne
Laos	2010	2013	6,5	6,5	0,0	54	32	15	7	59,3	27,8	13,0	1,54	Nõrk positiivne
Latvia	2011	2013	2,0	2,0	0,0	43	29	8	6	67,4	18,6	14,0	1,47	Tugev positiivne
Lebanon	2010	2013	4,0	4,5	-0,5	49	35	10	4	71,4	20,4	8,2	1,37	Tugev positiivne
Lesotho	2010	2013	3,0	2,5	0,5	48	25	7	16	52,1	14,6	33,3	1,81	Nõrk positiivne
Liberia	2010	2013	3,5	3,5	0,0	40	26	9	5	65,0	22,5	12,5	1,48	Tugev positiivne
Libya	2010	2013	7,0	4,5	2,5	46	35	5	6	76,1	10,9	13,0	1,37	Tugev positiivne
Lichtenstein	2008	2013	1,0	1,0	0,0	26	10	11	5	38,5	42,3	19,2	1,81	Nõrk positiivne
Lithuania	2011	2013	1,0	1,0	0,0	39	24	10	5	61,5	25,6	12,8	1,51	Nõrk positiivne
Luxemburg	2008	2013	1,0	1,0	0,0	30	20	8	2	66,7	26,7	6,7	1,40	Tugev positiivne
Macedonia	2009	2013	3,0	3,0	0,0	39	19	16	4	48,7	41,0	10,3	1,62	Nõrk positiivne
Madagascar	2010	2013	5,0	4,5	0,5	24	5	3	16	20,8	12,5	66,7	2,46	Nõrk negatiivne
Malawi	2010	2013	3,5	3,5	0,0	39	24	8	7	61,5	20,5	17,9	1,56	Nõrk positiivne
Malaysia	2009	2013	4,0	4,0	0,0	60	47	8	5	78,3	13,3	8,3	1,30	Tugev positiivne
Maldives	2010	2013	3,5	4,0	-0,5	49	33	13	3	67,3	26,5	6,1	1,39	Tugev positiivne
Mali	2008	2013	2,5	4,5	-2,0	43	13	24	6	30,2	55,8	14,0	1,84	Nõrk positiivne
Malta	2009	2013	1,0	1,0	0,0	31	9	16	6	29,0	51,6	19,4	1,90	Nõrk positiivne
Marshall islands	2010	2013	1,0	1,0	0,0	21	11	7	3	52,4	33,3	14,3	1,62	Nõrk positiivne
Mauritania	2010	2013	5,5	5,5	0,0	52	39	7	6	75,0	13,5	11,5	1,37	Tugev positiivne
Mauritius	2009	2013	1,5	1,5	0,0	43	27	11	5	62,8	25,6	11,6	1,49	Tugev positiivne
Mexico	2009	2013	2,5	3,0	-0,5	56	18	28	10	32,1	50,0	17,9	1,86	Nõrk positiivne
Micronesia	2010	2013	1,0	1,0	0,0	24	15	6	3	62,5	25,0	12,5	1,50	Nõrk positiivne
Moldova	2011	2013	3,0	3,0	0,0	37	26	3	8	70,3	8,1	21,6	1,51	Nõrk positiivne
Monaco	2009	2013	1,5	1,5	0,0	28	16	10	2	57,1	35,7	7,1	1,50	Nõrk positiivne
Mongolia	2010	2013	2,0	1,5	0,5	43	29	6	8	67,4	14,0	18,6	1,51	Nõrk positiivne
Montenegro	2008	2013	3,0	2,5	0,5	30	16	11	3	53,3	36,7	10,0	1,57	Nõrk positiivne

Morocco	2008	2013	4,5	4,5	0,0	54	41	12	1	75,9	22,2	1,9	1,26	Tugev positivne
Mozambique	2011	2013	3,5	3,5	0,0	52	29	10	13	55,8	19,2	25,0	1,69	Nõrk positivne
Namibia	2011	2013	2,0	2,0	0,0	48	33	9	6	68,8	18,8	12,5	1,44	Tugev positivne
Nauru	2011	2013	1,0	1,0	0,0	30	18	10	2	60,0	33,3	6,7	1,47	Tugev positivne
Nepal	2011	2013	4,0	4,0	0,0	55	37	12	6	67,3	21,8	10,9	1,44	Tugev positivne
Netherlands	2008	2013	1,0	1,0	0,0	37	7	21	9	18,9	56,8	24,3	2,05	Nõrk negatiivne
New Zealand	2009	2013	1,0	1,0	0,0	36	17	14	5	47,2	38,9	13,9	1,67	Nõrk positivne
Nicaragua	2010	2013	4,0	3,5	0,5	47	34	3	10	72,3	6,4	21,3	1,49	Tugev positivne
Niger	2011	2013	3,5	3,5	0,0	32	15	10	7	46,9	31,3	21,9	1,75	Nõrk positivne
Nigeria	2009	2013	4,5	4,5	0,0	60	44	9	7	73,3	15,0	11,7	1,38	Tugev positivne
North Korea	2009	2013	7,0	7,0	0,0	52	21	11	20	40,4	21,2	38,5	1,98	Nõrk positivne
Norway	2009	2013	1,0	1,0	0,0	54	36	15	3	66,7	27,8	5,6	1,39	Tugev positivne
Oman	2011	2013	5,5	5,5	0,0	51	38	8	5	74,5	15,7	9,8	1,35	Tugev positivne
Pakistan	2008	2013	4,5	4,5	0,0	70	35	24	11	50,0	34,3	15,7	1,66	Nõrk positivne
Palau	2011	2013	1,0	1,0	0,0	29	13	14	2	44,8	48,3	6,9	1,62	Nõrk positivne
Panama	2010	2013	1,5	2,0	-0,5	34	22	9	3	64,7	26,5	8,8	1,44	Tugev positivne
Papua New Guinea	2011	2013	3,5	3,0	0,5	36	13	13	10	36,1	36,1	27,8	1,92	Nõrk positivne
Paraguay	2011	2013	3,0	3,0	0,0	44	24	15	5	54,5	34,1	11,4	1,57	Nõrk positivne
Peru	2008	2013	2,5	2,5	0,0	28	11	12	5	39,3	42,9	17,9	1,79	Nõrk positivne
Philippines	2008	2013	3,5	3,0	0,5	41	36	5	0	87,8	12,2	0,0	1,12	Tugev positivne
Poland	2008	2013	1,0	1,0	0,0	26	15	8	3	57,7	30,8	11,5	1,54	Nõrk positivne
Portugal	2009	2013	1,0	1,0	0,0	47	26	14	7	55,3	29,8	14,9	1,60	Nõrk positivne
Qatar	2010	2013	5,5	5,5	0,0	49	36	10	3	73,5	20,4	6,1	1,33	Tugev positivne
Romania	2008	2013	2,0	2,0	0,0	38	18	16	4	47,4	42,1	10,5	1,63	Nõrk positivne
Russia	2009	2013	5,5	5,5	0,0	55	29	13	13	52,7	23,6	23,6	1,71	Nõrk positivne
Rwanda	2011	2013	5,5	5,5	0,0	48	37	4	7	77,1	8,3	14,6	1,38	Tugev positivne
Saint Kitts and Nevis	2011	2013	1,0	1,0	0,0	36	24	6	6	66,7	16,7	16,7	1,50	Nõrk positivne
Saint Lucia	2011	2013	1,0	1,0	0,0	36	21	12	3	58,3	33,3	8,3	1,50	Nõrk positivne
Saint Vincent & Grenadines	2011	2013	1,0	1,0	0,0	33	19	11	3	57,6	33,3	9,1	1,52	Nõrk positivne
Samoa	2011	2013	2,0	2,0	0,0	31	23	6	2	74,2	19,4	6,5	1,32	Tugev positivne
San Marino	2010	2013	1,0	1,0	0,0	26	19	7	0	73,1	26,9	0,0	1,27	Tugev positivne
Sao Tome & Principe	2011	2013	2,0	2,0	0,0	31	19	9	3	61,3	29,0	9,7	1,48	Tugev positivne
Saudi Arabia	2009	2013	6,5	7,0	-0,5	54	19	28	7	35,2	51,9	13,0	1,78	Nõrk positivne
Senegal	2009	2013	3,0	2,0	1,0	60	43	11	6	71,7	18,3	10,0	1,38	Tugev positivne
Serbia	2008	2013	2,5	2,0	0,5	41	15	19	7	36,6	46,3	17,1	1,80	Nõrk positivne
Seychelles	2011	2013	3,0	3,0	0,0	27	18	8	1	66,7	29,6	3,7	1,37	Tugev positivne
Sierra Leone	2011	2013	3,0	3,0	0,0	41	29	8	4	70,7	19,5	9,8	1,39	Tugev positivne
Singapore	2011	2013	4,0	4,0	0,0	54	47	5	2	87,0	9,3	3,7	1,17	Tugev positivne
Slovakia	2009	2013	1,0	1,0	0,0	48	18	24	6	37,5	50,0	12,5	1,75	Nõrk positivne
Slovenia	2010	2013	1,0	1,0	0,0	55	26	17	11	47,3	30,9	20,0	1,69	Nõrk positivne
Solomon Islands	2011	2013	3,5	3,5	0,0	28	13	12	3	46,4	42,9	10,7	1,64	Nõrk positivne

Somalia	2011	2013	7,0	7,0	0,0	55	13	25	17	23,6	45,5	30,9	2,07	Nörk negatiivne
South Africa	2008	2013	2,0	2,0	0,0	45	30	15	0	66,7	33,3	0,0	1,33	Tugev positiivne
Republic of Korea	2008	2013	1,5	2,0	-0,5	33	13	15	5	39,4	45,5	15,2	1,76	Nörk positiivne
South Sudan	2011	2013	5,5	6,0	-0,5	52	34	9	9	65,4	17,3	17,3	1,52	Nörk positiivne
Spain	2010	2013	1,0	1,0	0,0	55	29	17	9	52,7	30,9	16,4	1,64	Nörk positiivne
Sri Lanka	2008	2013	4,0	4,5	-0,5	56	26	22	8	46,4	39,3	14,3	1,68	Nörk positiivne
Sudan	2011	2013	7,0	7,0	0,0	52	34	9	9	65,4	17,3	17,3	1,52	Nörk positiivne
Suriname	2011	2013	2,0	2,0	0,0	30	18	7	5	60,0	23,3	16,7	1,57	Nörk positiivne
Swaziland	2011	2013	6,0	6,0	0,0	47	29	10	8	61,7	21,3	17,0	1,55	Nörk positiivne
Sweden	2010	2013	1,0	1,0	0,0	53	20	23	10	37,7	43,4	18,9	1,81	Nörk positiivne
Switzerland	2008	2013	1,0	1,0	0,0	42	13	24	5	31,0	57,1	11,9	1,81	Nörk positiivne
Syria	2011	2013	7,0	7,0	0,0	51	12	10	28	23,5	19,6	54,9	2,27	Nörk negatiivne
Zambia	2008	2013	3,0	3,5	-0,5	39	24	10	5	61,5	25,6	12,8	1,51	Nörk positiivne
Zimbabwe	2011	2013	6,0	5,5	0,5	55	30	11	14	54,5	20,0	25,5	1,71	Nörk positiivne
Tajikistan	2011	2013	5,5	6,0	-0,5	42	19	10	13	45,2	23,8	31,0	1,86	Nörk positiivne
Tanzania	2011	2013	3,0	3,0	0,0	54	37	11	6	68,5	20,4	11,1	1,43	Tugev positiivne
Thailand	2011	2013	4,0	4,0	0,0	52	38	10	4	73,1	19,2	7,7	1,35	Tugev positiivne
Togo	2011	2013	4,5	4,0	0,5	43	32	7	4	74,4	16,3	9,3	1,35	Tugev positiivne
Tonga	2008	2013	4,0	2,0	2,0	34	23	9	2	67,6	26,5	5,9	1,38	Tugev positiivne
Trinidad & Tobago	2011	2013	2,0	2,0	0,0	38	27	10	1	71,1	26,3	2,6	1,32	Tugev positiivne
Tunisia	2008	2013	6,0	3,0	3,0	65	56	7	2	86,2	10,8	3,1	1,17	Tugev positiivne
Turkey	2010	2013	3,0	3,5	-0,5	54	38	10	6	70,4	18,5	11,1	1,41	Tugev positiivne
Turkmenist an	2008	2013	7,0	7,0	0,0	35	12	13	10	34,3	37,1	28,6	1,94	Nörk positiivne
Tuvalu	2008	2013	1,0	1,0	0,0	23	9	12	2	39,1	52,2	8,7	1,70	Nörk positiivne
Uganda	2011	2013	4,5	5,0	-0,5	55	38	7	10	69,1	12,7	18,2	1,49	Tugev positiivne
Ukraine	2008	2013	2,5	3,5	-1,0	26	11	10	5	42,3	38,5	19,2	1,77	Nörk positiivne
United Arab Emirates	2008	2013	5,5	6,0	-0,5	56	34	18	4	60,7	32,1	7,1	1,46	Tugev positiivne
United Kingdom	2008	2013	1,0	1,0	0,0	38	11	20	7	28,9	52,6	18,4	1,89	Nörk positiivne
United States	2010	2013	1,0	1,0	0,0	56	28	19	9	50,0	33,9	16,1	1,66	Nörk positiivne
Uruguay	2009	2013	1,0	1,0	0,0	46	25	17	4	54,3	37,0	8,7	1,54	Nörk positiivne
Uzbekistan	2008	2013	7,0	7,0	0,0	55	15	28	12	27,3	50,9	21,8	1,95	Nörk positiivne
Vanuatu	2009	2013	2,0	2,0	0,0	23	10	12	1	43,5	52,2	4,3	1,61	Nörk positiivne
Venezuela	2011	2013	5,0	5,0	0,0	50	38	7	5	76,0	14,0	10,0	1,34	Tugev positiivne
Vietnam	2009	2013	6,5	6,5	0,0	60	28	26	6	46,7	43,3	10,0	1,63	Nörk positiivne
Yemen	2009	2013	5,0	6,0	-1,0	62	44	8	10	71,0	12,9	16,1	1,45	Tugev positiivne

The influence of the UN Human Rights Council's Universal Periodic Review on the human rights development of its member states

Andrus Aitsam

Summary

Since the end of the World War II, human rights have been a highly discussed topic on the stage of international politics. On December 10th, 1948 United Nations adopted the Universal Declaration of Human Rights, thus marking the beginning of the new era in the development of human rights. Although human rights are firmly backed on the organizational stage, they are less actively followed on the daily basis. In order to further influence the development of human rights, UN issued the creation of the Human Rights Council and its Universal Periodic Review in 2006, which seeks to unify human rights as international norms amongst its member states.

The aim of this thesis was to find out, in what length has the Human Rights Council and its Universal Periodic Review influenced the development of human rights amongst its member states. In order to do that, theoretical foundation of this work was based on the advancement of norms and the process of socialization – two key functions of international organizations. Also, the norm life cycle, developed by Martha Finnemore and Kathryn Sikkink, was used to give a theoretical basis, how human rights as international norms can develop. Empirical data was based on two major aspects: *Freedom House's Freedom in the World* index and its change through time and the Universal Periodic Review's reports of the 193 member states of the UN, which demonstrates the active and positive nature of the socialization process.

The hypothesis of the work stated that the influence of the UN Human Rights Council's Universal Periodic Review is measurable and the range of the influence can be identified after the measurement. According to the empirical research and data collected from the Universal Periodic Review of the 193 member states of the UN, the influence of the Human Rights Council's Universal Periodic Review can be considered as weak. Despite the active process of socialization, which should instigate human rights norm breakers to become norm followers, human rights as international norms have not developed further in their norm life cycle to the internalized stage, according to the *Freedom House's Freedom in the World* index. Norms are internalized, when they

become self-evident amongst the member states and no violations should ever occur. But as the collected data showed, major part of 193 countries - 139 - showed no change after the Universal Periodic Review process. Furthermore the human right's situation of 30 countries deteriorated and only 24 countries showed some signs of improvement, however the improvement was minimal. Therefore the influence of the Human Rights Council's Universal Periodic Review on the development of human rights as international norms amongst its member states could be considered weak.